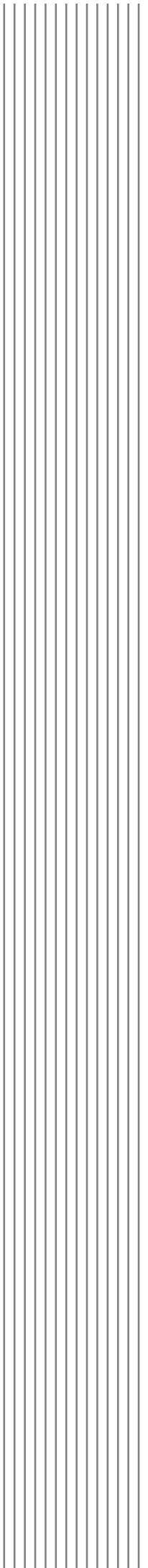

4

Budgetförslag med utgiftstak för den offentliga sektorn

4 Budgetförslag med utgiftstak för den offentliga sektorn

4.1 Inledning

I 1997 års ekonomiska vårproposition (prop 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) föreslog regeringen ett utgiftstak för år 2000 och en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 1998-2000. Riksdagen ställde sig bakom förslaget. I detta kapitel presenterar regeringen en reviderad fördelning av utgifterna på utgiftsområden för de tre åren. Bilaga 1 innehåller en preciserad fördelning på anslagsnivå av utgifterna år 1998.

I vårpropositionen angavs mål för de offentliga finanserna. Dessa mål har tillsammans med det av riksdagen fastställda utgiftstaket varit vägledande för utformningen av budgetpropositionen. De beräkningar som presenteras i detta kapitel bygger på de antaganden om den ekonomiska utvecklingen som redovisas i avsnitt 4.2.2 och i bilaga 2 Svensk ekonomi. Beräkningarna tar också hänsyn till de politiska prioriteringar som redovisas i vårpropositionen och i denna proposition. Förslagen och beräkningarna i denna proposition innebär att utgiftstaken för staten ligger fast.

Kapitlet inleds med en beskrivning av de politiska prioriteringar och makroekonomiska förutsättningar som ligger till grund för kalkylerna. I avsnitt 4.3 presenteras beräkningar av statsbudgetens utveckling till år 2000. Därefter redovisas en uppföljning av statsbudgetens inkomster och utgifter för innevarande budgetår. Avsnitt 4.5 innehåller en genomgång av de olika utgiftsområdena för åren 1998-2000, där verksamheter och prioriteringar kortfattat presenteras. Avslutningsvis redovisas de bemyndiganden m.m. som påverkar statens utgifter under denna period. I ett appendix beskrivs bl.a. statsbudgetens skatter i kassamässiga respektive periodiserade termer.

4.2 Förutsättningar

4.2.1 Politiska prioriteringar

I den ekonomiska vårpropositionen föreslog regeringen inom ramen för de budgetpolitiska målen ett fempunktprogram för arbete och utbildning. I vårpropositionen beräknades att underskottet i de offentliga finanserna skulle vara eliminerat år 1998, även efter det att fempunktprogrammet inkluderats.

Enligt den bedömning regeringen nu gör utvecklas de offentliga finanserna starkare än vad som angavs i vårpropositionen. Regeringen bedömer att det inom ramen för de budgetpolitiska målen finns utrymme för ytterligare satsningar utöver de som aviserats i det s.k. fempunktprogrammet i vårpropositionen. Mot denna bakgrund föreslås ett antal åtgärder.

I syfte att upprätthålla en god kvalitet i skolan, vården och omsorgen samt att ytterligare stimulera den kommunala sysselsättningen höjs statsbidragen till kommunerna år 1999 med 4 miljarder kronor och år 2000 med 8 miljarder kronor utöver vad föreslogs i vårpropositionen.

De fördelningspolitiska utvärderingarna av saneringsprogrammet visar att barnfamiljerna drabbats hårdare än andra. Regeringen prioriterar därför en förbättring för barnfamiljerna. Barnbidraget och studiebidraget inom studiehjälpen höjs från 640 kronor till 750 kronor per barn och månad från den 1 januari 1998. Flerbarnstillägget återinförs från den 1 januari 1998 för barn födda efter 1995.

Bostadstillägget för pensionärer förstärks, vilket innebär en förbättring framför allt för de sämst ställda pensionärerna.

Utbetalningen av pensionerna tidigareläggs till den 18:e-19:e varje månad.

Den utbyggnad av den reguljära utbildningen som regeringen aviserade i april i år tidigareläggs delvis till våren 1998. Tidigareläggningen avser 10 000 platser i högskolan och 1 000 platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen.

För att förbättra företagsklimatet förkortas den period då företagen betalar sjuklön från fyra till två veckor. Denna åtgärd har förordats av såväl arbetsmarknadens parter som småföretagarnas organisationer.

Förmögenhetsskattens utformning ändras så att ogynnsamma effekter på aktiemarknadens funktionssätt begränsas.

För att stimulera reparation, ombyggnad och tillbyggnad förlängs det s.k. ROT-avdraget så att det gäller för åtgärder vidtagna även under år 1998.

Avdragen för arbetsresor med bil höjs från 13 kronor till 15 kronor per mil.

TABELL 4.1 ÅTGÄRDER FÖR SYSSLSÄTTNING OCH RÄTTVISA

MILJARDER KRONOR

	1998	1999	2000
Skola, vård och omsorg	0,0	4,0	8,0
Barnbidrag	2,9	3,0	3,0
Bostadstillägg till pensionärer	0,3	0,3	0,3
Utbetalningsdag	0,2	0,2	0,2
Högskola	0,6	0,0	0,0
Företag	2,6	3,2	3,4
Förlängt ROT- avdrag	0,0	1,0	0,5
Reseavdrag	0,0	0,1	0,1
Summa program	6,5	11,7	15,5
Finansiering	-2,7	-2,6	-2,7

Källa: Finansdepartementet

Reformerna finansieras delvis genom höjd avdragsgräns för resor från 6 000 till 7 000 kronor, höjda arbetsgivaravgifter, utvidgad skatteplikt för aktier samt genom viss neddragning av de arbetsmarknads-politiska åtgärderna. En mer utförlig beskrivning av de ändrade skattereglerna återfinns i avsnitt 4.8 och i avsnitt 8.

4.2.2 Den makroekonomiska utvecklingen

Den offentliga sektorns finanser är starkt beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen. Vid beräkningarna av inkomster och utgifter för innevarande år och de kommande tre åren är därför bedömningen av den ekonomiska utvecklingen av stor betydelse. De viktigaste beräkningsförutsättningarna sammanfattas nedan. Prognosen redovisas i sin helhet i bilaga 2, Svensk ekonomi.

- Efter den svaga utvecklingen 1996 förväntas tillväxten de kommande åren vara god. För år 1998 är prognosen uppreviderad sedan vårpropositionen.
- Inflationen var mycket låg under 1996 och förväntas ligga kvar på en förhållandevis låg nivå.

- Den öppna arbetslösheten har under de senaste åren legat på en hög nivå men förväntas efter innevarande år sjunka och nå en nivå på 4,5 procent år 2000.
- Både de korta och de långa räntorna är något uppreviderade för hela perioden jämfört med vårpropositionens prognos.
- Kronan förstärks gradvis under perioden men är något svagare än vad som antogs i vårpropositionen.

TABELL 4.2 DEN EKONOMISKA UTVECKLINGEN

VÄRDEN FRÅN VÅRPROPOSITIONEN ANGES INOM PARENTES

	1996	1997	1998	1999	2000
BNP, procentuell	1,1	2,3	3,1	2,9	2,8
förändring	(1,1)	(2,3)	(2,5)	(2,8)	(2,7)
KPI, procentuell	0,7	1,1	1,7	2,0	2,0
förändring	(0,7)	(0,6)	(1,7)	(2,0)	(2,0)
Öppen arbetslöshet	8,1	8,4	7,4	6,0	4,5
	(8,1)	(7,9)	(7,1)	(5,6)	(4,5)
Arbetsmarknads-politiska åtgärder	4,5	4,3	4,7	4,5	4,4
	(4,5)	(4,7)	(4,7)	(4,7)	(4,4)
Ränta, 5-åriga statsobligationer	7,3	5,8	6,0	6,3	6,3
	(7,2)	(5,6)	(5,9)	(6,1)	(6,2)
Ränta, 6-månader statskuldsväxlar	5,8	4,2	4,6	4,8	4,8
	(5,8)	(4,0)	(4,1)	(4,3)	(4,3)
ECU- index, årsgenomsnitt	115,1	117,5	115,5	114,5	114,0
	(115,1)	(116,3)	(114,9)	(114,0)	(114,0)

Källa: Finansdepartementet

4.3 De offentliga finansernas utveckling

I detta avsnitt redovisas översiktligt utvecklingen av de offentliga finanserna till år 2000. Tyngdpunkten ligger på statens ekonomi.

Statens budgetsaldo är fr.o.m. år 1997 definitionsmässigt lika med statens lånebehov. Det består av skillnaden mellan de inkomster och utgifter som redovisas över statsbudgeten. Dessutom ingår Riksgäldskontorets nettoutlåning.

Lånebehovet (budgetunderskottet) är ett likviditetsmått och styrs av betalningsströmmar i staten. Det skiljer sig från det finansiella sparandet i staten, vilket bygger på nationalräkenskapernas definitioner och avspeglar transaktioner som påverkar den finansiella nettoförmögenheten. Det finns ett nära samband mellan finansiellt sparande och budgetsaldo. Över en längre period utvecklas de relativt likartat, men stora skillnader kan uppkomma enstaka år. Till exempel påverkar försäljningar av aktier i statliga företag lånebehovet men inte det finansiella sparandet.

det. Den offentliga sektorns finansiella sparande, som utgör en viktig målvariabel för den ekonomiska politiken beräknas som summan av det finansiella sparandet i staten, kommunsektorn och AP-fonden.

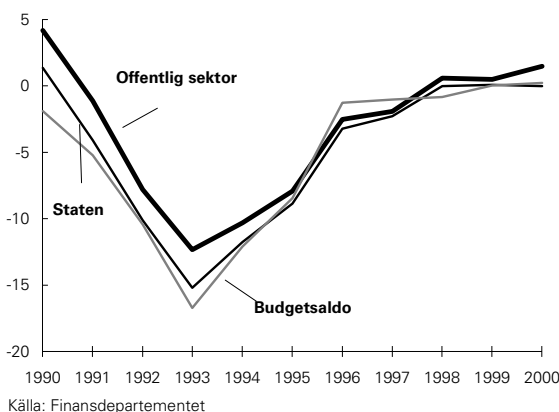
4.3.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Den offentliga sektorns finansiella sparande har under 1990-talet varit kraftigt negativt och uppgick till -12,3 procent av BNP år 1993. Därefter har underskottet gradvis minskat. År 1997 beräknas underskottet till 1,9 procent av BNP och år 1998 bedöms det ha vänts till ett överskott på 0,6 procent av BNP. Det redovisade överskottet påverkas emellertid av två tekniska förändringar jämfört med vårpropositionen. Den ena är den föreslagna bolagiseringen av AP-fondens fastigheter. Bolagiseringen innebär att reala tillgångar ersätts av aktier vilket förbättrar det finansiella sparandet. Den andra förändringen består i att utdelningarna från Securum inte längre räknas in i finansiellt sparande. Justerat för dessa båda faktorer, vilket innebär att samma redovisningsprinciper tillämpas som i vårpropositionen, kommer de offentliga finanserna att uppvisa balans år 1998. För en mer utförlig beskrivning av de redovisningstekniska förändringarna hänvisas till bilaga 2, Svensk ekonomi.

För åren efter år 1998 förväntas det finansiella sparandet i den offentliga sektorn fortsätta att utvecklas positivt (se diagram 4.1). Den underliggande ekonomiska utvecklingen ger ett finansiellt sparande som är högre än de målsatta överskotten som uppgår till 0,5 procent av BNP år 1999 och 1,5 procent av BNP år 2000. Den viktigaste förklaringen till denna utveckling är att utgifterna beräknas fortsätta att minska som andel av BNP efter år 1998. Främst är det hushållstransfereringarna som förväntas minska till följd av minskad arbetslöshet. De målsatta överskotten om 0,5 procent av BNP 1999 och 1,5 procent av BNP år 2000 skall användas för att amortera av den offentliga nettoskulden.

I vårpropositionen beräknades att utöver dessa amorteringar skulle det finnas ett utrymme för överföringar till hushållen på 15 miljarder kronor 1999 och 25 miljarder kronor år 2000. Efter de nu föreslagna åtgärderna för sysselsättning och rättvisa återstår för år 1999 endast 2,6 miljarder kronor. För år 2000 kvarstår dock ett belopp på ca 20 miljarder kronor. Detta utrymme har beräkningstekniskt lagts på inkomstsidan. Bland annat av denna anledning faller även inkomstknoten något fram till år 2000.

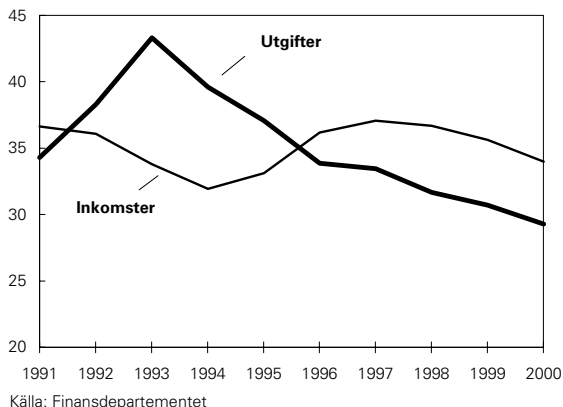
DIAGRAM 4.1
Finansiellt sparande i staten och offentlig sektor samt budgetsaldo
Procent av BNP

4.3.2 Statsbudgetens utveckling

De senaste åren har flera stora förändringar i redovisningen av statens inkomster och utgifter genomförts. Detta försvårar en analys av statsbudgetens utveckling över tiden. Som exempel kan nämnas att arbetslöshetsförsäkringen lyfts in på statsbudgeten och flera större anslag bruttoredo visas. Exempel på det sistnämnda är sjuk- och föräldraförsäkringen. Vidare ökade såväl inkomster som utgifter med 40 miljarder kronor år 1996 som en följd av det nya systemet för utjämning mellan kommuner och landsting samt av det nya systemet för inomkommunal mervärdesskatt. I diagram 4.2 redovisas korrigerade tids-serier för åren 1991-2000 för statsbudgeten. Principen är att dagens redovisningsregler tillämpas över hela perioden.

DIAGRAM 4.2
Statsbudgetens inkomster och utgifter exkl. statsskuld räntor rensade för redovisningstekniska förändringar
Procent av BNP

4.3.3 Statsbudgetens inkomster

Inkomstkvoten (statsbudgetens inkomster som andel av BNP) var hög i början av 1990-talet. År 1991 uppgick den till 37 procent av BNP. De två därpå följande åren föll inkomsterna kraftigt i relation till BNP och låg på en nivå om 32 procent av BNP år 1994. Nominellt föll inkomsterna till sin lägsta nivå år 1993. Huvudförklaringen till detta förlopp är den ekonomiska krisen. En annan förklaring är att skattereformen var något underfinansierad (se bilaga 6, 1990/91 års skattereform - en värdering). Det senare beror bl.a. på att baserna för kapital- och förmögenhetsbeskattningen samt den privata konsumtionen utvecklades ogynnsamt dessa år. Därutöver genomfördes vissa ofinansierade skattesänkningar.

Under perioden 1994-1996 steg inkomsterna kraftigt. Den huvudsakliga förklaringen till detta är saneringsprogrammet. År 1997 beräknas inkomsterna uppgå till 37,1 procent av BNP.

Efter innevarande år beräknas inkomsterna som andel av BNP att falla något till år 2000. En viktig förklaring till detta är att inkomsterna från försäljning av statliga bolag bortfaller efter år 1999. En annan förklaring är ett beräkningstekniskt antagande om en skattesänkning fr.o.m. år 1999. Beräkningarna bygger också på att värnskatten upphör efter år 1998. I appendix till detta avsnitt ges en mer detaljerad beskrivning av skatteinkomsterna i statsbudgeten för åren 1996-1998. Analysen bygger på en periodiserad redovisning av skatterna till skillnad mot statsbudgetens kassamässiga redovisning.

4.3.4 Statsbudgetens utgifter

Sedan år 1993 har utgifterna, rensade för redovisningstekniska förändringar, sjunkit snabbt i förhållande till BNP. Denna tendens väntas fortsätta under kommande år. Starkt bidragande till den fallande utgiftskvoten framöver är förändringen på utgiftsområde 13 *Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet* och utgiftsområde 14 *Arbetsmarknad och arbetsliv*. Tillsammans beräknas utgifterna inom dessa områden minska med nära 22 miljarder kronor i löpande priser under perioden 1997-2000. Detta förutsätter att arbetslösheten sjunker till 4,5 procent år 2000. Ett annat utgiftsområde där utgifterna minskar kraftigt är utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande*. Detta beror på nedtrappningen av räntebidragen.

Det största enskilda anslaget i statsbudgeten är statsskuldräntorna. Det är också ett av de mest svårprognostiserade. Statsskuldräntorna påverkas, förutom av rådande marknadsräntor, av valutakursförändringar och Riksgäldskontorets förtidsinlösen av utestående lån. De två senare faktorerna påverkar inte det finansiella sparandet utan endast lånebeho-

vet. Detta medför att lånebehovet kan variera relativt mycket utan att det finansiella sparandet påverkas.

För innevarande år nedrevideras ränteutgifterna kraftigt jämfört med prognosen i vårpropositionen, vilket har sin förklaring i valutavinster. För de tre kommande åren är däremot prognosen för ränteutgifterna väsentligt högre än i vårpropositionen. Detta beror för år 1998 i hög grad på förtidsinlösen av befintliga lån. Marknadsräntan har fallit sedan lånen togs och om lånen förtidsinlöses kompenseras långivarna för ränteförlusten som uppstår på grund av att kupong- och marknadsränta skiljer sig åt. Detta innebär i praktiken att en framtida hög ränteutgift flyttas till en tidigare period.

För åren 1999 och 2000 beror de högre ränteutgifterna på en något svagare krona och högre marknadsräntor än vad som antogs i vårpropositionen. En detaljerad redovisning av statsskuldräntornas utveckling återfinns i volym 2 i denna proposition.

TABELL 4.3 UTGIFTSMÄSSIGA RÄNTOR PÅ STATSSKULDEN

MILJARDER KRONOR	1996	1997	1998	1999	2000
Räntor på lån i svenska kronor	94,4	83,0	78,3	75,2	72,6
Räntor på lån i utländsk valuta	23,3	21,5	20,6	19,4	18,2
Räntor på in- och utlåning	-16,6	-3,5	-2,4	-0,7	-1,1
Över-/underkurser vid emission	-1,5	0,5	0,4	0,5	0,1
Summa räntor	99,6	101,5	96,9	94,4	90,0
Valutaförluster/vinster(-)	-6,1	-9,0	2,0	-1,1	-3,3
Kursförluster/vinster(-)	5,6	2,8	9,6	4,2	6,2
Övrigt	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa ränteutgifter	99,5	95,3	108,4	97,4	92,8
Differens mot vårpropositionen	0,0	-7,1	8,5	6,2	3,4

Anm: Siffrorna i tabellen är avrundade och summerar därför inte exakt
Källa: Finansdepartementet

4.3.5 Lånebehovet

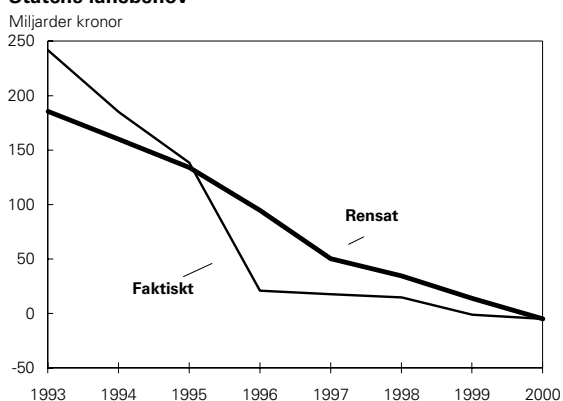
Regeringens förslag:

Riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1998 ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning.

Liksom för tidigare budgetår föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1998 ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning.

Lånebehovet är skillnaden mellan statens utgifter inklusive Riksgäldskontorets nettoutlåning och statens inkomster. Lånebehovet uppgick till 242 miljarder kronor år 1993. Från denna höga nivå har lånebehovet minskat till 21 miljarder kronor förra året. Det kraftiga fallet år 1996 beror bl.a. på försäljningar och på omläggning av uppbörderna av mervärdesskatt åren 1995 och 1996. Ytterligare en förklaring är utdelningar från affärsverk och bolag samt överföringen av Kärnavfallsfondens tillgodohavanden till Riksgäldskontoret. Även rensat från sådana engångseffekter har emellertid utvecklingen varit positiv, vilket framgår av diagram 4.3.

DIAGRAM 4.3
Statens lånebehov

Källa: Finansdepartementet

För innevarande år beräknas lånebehovet uppgå till 17,7 miljarder kronor. I förhållande till vårpropositionen är detta en nedrevidering med 8 miljarder kronor. I tabell 4.4 redovisas utvecklingen av statens lånebehov, statsskulden och Riksgäldskontorets nettoutlåning för åren 1996 - 2000. En utförlig redovisning av utvecklingen under år 1997 ges i avsnitt 4.4.

De närmaste åren fortsätter lånebehovet att minska. År 1999 uppkommer ett överskott som gör det möjligt att amortera på statsskulden.

4.3.6 Statsskulden

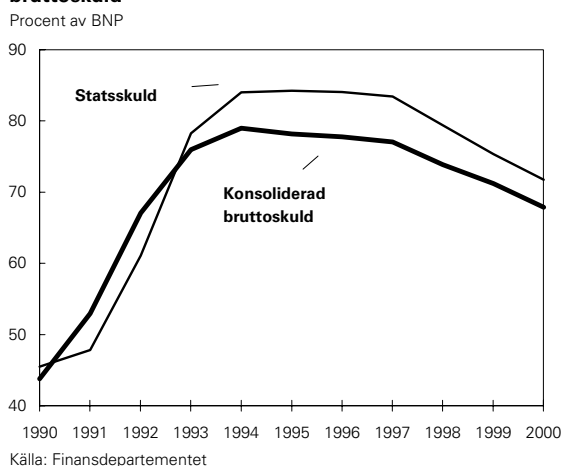
Statsskuldens utveckling bestäms i huvudsak av lånebehovet. Förändringen av statsskulden påverkas emellertid även av ändrade valutakurser, eftersom nära 30 procent av statsskulden är upptagen i utländsk valuta.

Till följd av de stora underskotten i statens finanser växte statsskulden mycket snabbt under början av 1990-talet. Statsskulden mätt som andel av BNP nästan fördubblades under perioden 1990-1995. År 1995 nådde statsskulden sin högsta nivå på 84,3 procent av BNP. Under 1996 föll statsskulden något och för 1997 beräknas den till 83,5 procent av BNP.

Skuldkvoten förväntas enligt prognosen fortsätta att falla under resten av 1990-talet som en följd av de förbättrade statsfinanserna.

I diagram 4.4 redovisas även den konsoliderade bruttoskulden, definierad enligt kriterierna för den Europeiska monetära unionen. Skillnaden mellan statsskulden och den konsoliderade bruttoskulden är att den senare innefattar hela den offentliga sektorns skuld, samtidigt som en konsolidering sker för t.ex. AP-fondens innehav av statspapper.

DIAGRAM 4.4
Statsskulden och den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld

Källa: Finansdepartementet

TABELL 4.4 STATENS LÅNEBEHOV OCH STATSSKULD

MILJARDER KRONOR

	1996	1997	1998	1999	2000
Inkomster	600,5	647,7	676,0	688,0	688,5
Utgifter exkl. statsskuldräntor	559,3	584,7	583,7	593,4	593,5
Statsskuldräntor m.m.	99,5	95,3	109,1	98,2	93,4
Budgetunderskott exkl. Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m.	58,3	32,3	16,8	3,7	-1,6
Arbetsmarknadsfonden	86,7				
Övrigt	1,8				
Kassamässig korrigering	88,5	0,0	0,0	0,0	0,0
CSN	8,9	9,8	11,1	11,0	12,0
Investeringslån till/från myndigheter	1,5	1,4	1,4	1,3	1,0
Arbetsmarknadsfonden	-86,7				
Lönegarantifond, inkl ränta	-0,6	-0,7	-0,6	-0,6	
Kärnbränslefonden	-19,1	-0,5	0,3		-0,3
Tilläggs pensionsavgift	-10,5	-11,9	-13,5	-15,3	-15,6
Insättningsgaranti	-1,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Övrigt, netto	-18,3	-10,8	1,5	0,8	1,5
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-125,8	-14,7	-1,8	-4,8	-3,4
Lånebehov (= budgetunderskott)	21,0	17,7	15,0	-1,1	-5,0
Skulddispositioner	4,4	29,1	-9,6	-7,1	3,3
Statsskuld förändring	25,4	46,8	5,4	-8,2	-1,7
Statsskuld vid årets slut	1 411	1 458	1 463	1 455	1 454
Procent av BNP	84,1	83,5	79,4	75,3	71,8

Anm. Siffrorna i tabellen är avrundade och summerar därför inte exakt
Källa: Finansdepartementet

4.4 Uppföljning av år 1997

4.4.1 Inledning

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall regeringen noggrant följa hur statens inkomster, utgifter och upplåning utvecklas i förhållande till beräknade eller beslutade belopp. Under löpande budgetår redovisar regeringen vid minst två tillfällen prognoser över statens inkomster och utgifter samt statens lånebehov för riksdagen. Detta sker i samband med vår- och budgetpropositionen.

De prognoser för statsbudgetens inkomster och utgifter 1997 som redovisas nedan baseras på preliminärt utfall för sju månader från riksredovisningen. Prognoserna avviker på vissa punkter kraftigt från bedömningarna i såväl statsbudgeten som vårpropositionen.

Inkomsterna beräknas nu vara drygt 24 miljarder kronor högre. Utgifterna exkl. statsskuldräntor beräknas bli ca 4 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Statsskuldräntorna bedöms däremot bli väsentligt lägre. Även vad gäller nettoutlåningen från Riksgäldskontoret innebär de nya beräkningarna nedjusteringar. Minskningen beror främst på att statliga bolag och affärsverk tidigarelägger amortering av lån i Riksgäldskontoret.

Sammantaget innebär den reviderade prognosen att lånebehovet nu bedöms bli 37 miljarder lägre än i statsbudgeten. Effekten på statsskulden är emellertid betydligt mindre. Detta beror på att utlandsskulden blivit högre till följd av en svagare krona. Jämfört med beräkningen i förra årets budgetproposition innebär den svagare kronan en negativ valutaeffekt på nära 30 miljarder kronor.

TABELL 4.5 LÅNEBEHOV OCH STATSSKULD ÅR 1997

MILJARDER KRONOR

	AKTUELL BERÄKNING	DIFFERENSER MOT	
		STATS- BUDGETEN	VÅRPROPO- SITIONEN
Inkomster	647,7	24,3	-4,5
Utgifter exkl. statsskuldsräntor	584,7	4,2	-0,1
Statsskuldsräntor	95,3	-8,9	-7,1
Nettoutlåning m.m.	-14,7	-7,8	-5,3
Lånebehov	17,7	-36,7	-8,0
Valutaomvärdering	29,1	30,5	17,9
Skuldändring	46,8	-6,2	9,8
Statsskuld	1 458,0	-16,2 ¹	9,8

1. Utfallet av statsskulden år 1996 blev 10 miljarder kronor lägre än beräknat i budgetpropositionen för år 1997. Detta innebär att den nu beräknade skuldnivån för år 1997 är ca 16 miljarder kronor lägre än i budgetpropositionen för år 1997.

Källa: Finansdepartementet

4.4.2 Inkomster och utgifter

Inkomster

De totala inkomsterna på statsbudgetens beräknas i denna proposition uppgå till 647,7 miljarder kronor år 1997. Det är drygt 24 miljarder kronor högre än vad som angavs i statsbudgeten, men nära 5 miljarder kronor lägre än i vårpropositionen. Beräkningar av statens inkomster är osäkra bl.a. mot bakgrund av osäkerheten om den makroekonomiska utvecklingen. Eftersom beräkningarna avser kassamässigt betalda skatter påverkas dessutom prognoserna av hushållens och företagets betalningsbeteende. En revidering av periodiserade skatter åren 1996 - 1998 ges i appendix till detta kapitel. Skilda bedömningar av vissa inkomster av engångskaraktär, t.ex. försäljningar, bidrar också starkt till de stora skillnaderna mellan de olika beräkningstillfällena.

Inkomsterna på inkomsttyp 1000 *Skatter m.m.* beräknas nu bli nära 7 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Av tabell 4.6 framgår att detta innebär en ytterligare uppjustering jämfört med vårpropositionen. Inom inkomsttypen varierar prognosjusteringarna kraftigt mellan olika typer av skatter. Inkomstskatten för juridiska personer har reviderats upp med drygt 15 miljarder kronor jämfört med beräkningen i statsbudgeten. Bland annat beror det på att företagets inbetalning av fyllnadsskatt blivit väsentligt högre än beräknat. Detta var i huvudsak beaktat i inkomstberäkningen i vårpropositionen. Socialavgifterna är nedjusterade såväl i förhållande till statsbudgeten som till vårpropositionen. Den viktigaste förklaringen är att sysselsättning och lönesumma är lägre. En mer gynnsam utveckling av den privata konsumtionen har medfört att inkomsten av mervärdesskatten nu beräknas bli högre. Den stora

justeringen av energiskatterna beror delvis på en reviderad prognos för energiförbrukningen.

I statsbudgeten för år 1997 togs mycket små belopp upp på inkomsttyp 3000 *Inkomster av försäld egendom*. I vårpropositionen inräknades däremot försäljningar om 25 miljarder kronor under år 1997 som ett led i regeringens mål att avyttra tillgångar på totalt 50 miljarder kronor fram till år 1999 (Konvergensprogrammet, 1995). I inkomstberäkningen i denna proposition har delar av dessa försäljningar förskjutits till senare år. Jämfört med statsbudgeten bedöms inkomsterna på titeln nu bli 15 miljarder kronor högre, medan inkomsterna jämfört med bedömningen i vårpropositionen väntas bli 10 miljarder kronor lägre.

TABELL 4.6 STATSBUDETENS INKOMSTER ÅR 1997

MILJARDER KRONOR

INKOMSTTITEL		AKTUELL BERÄKNING	DIFFERENSER MOT	
			STATS- BUDGETEN	VÅRPROPO- SITIONEN
1000	Skatter m.m. där- av:	572,8	6,7	2,8
1110	Fysiska personers inkomstskatt	35,9	-1,3	0,9
1120	Juridiska perso- ners inkomstskatt	68,4	15,2	2,9
1200	Socialavgifter	193,6	-1,6	-0,4
1411	Mervärdesskatt	148,0	3,1	2,6
1428- 1435	Energiskatter	49,0	-5,3	-1,7
	Övrigt	77,9	-3,4	-1,5
2000	Inkomster av sta- tens verksamhet	39,5	0,9	1,7
3000	Inkomster av för- såld egendom	15,1	15,0	-10,0
4000	Återbetalning av lån	3,1	0,0	0,4
5000	Kalkylmässiga inkomster	6,5	0,3	0,1
6000	Bidrag m.m. från EU	10,0	1,3	0,5
7000	Extraordinära medel från EU	0,7	0,1	0,0
	Summa in- komsttitlar	647,7	24,3	-4,5

Källa: Finansdepartementet

Utgifter

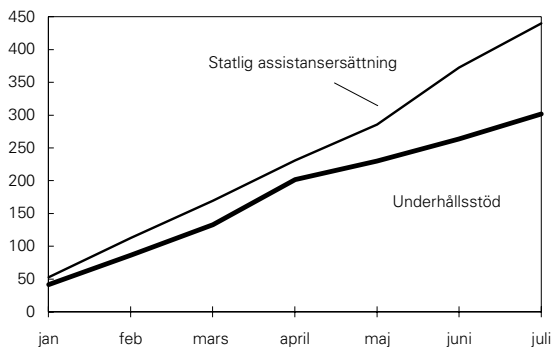
Utgifterna exklusive statsskuldsräntor har reviderats på flera punkter jämfört med statsbudgeten. Anslagsbelastningen inom assistansersättningen och arbetslöshetsersättningen har blivit än större. Assistansersättningen beräknas nu överskrida anslaget i statsbudgeten med 338 miljoner kronor mer än vad som angavs i vårpropositionen, dvs. med totalt 813 miljoner kronor. Detta förklaras framför allt av att

antalet bidragstagare successivt ökar men också av ett ökat antal assistanstimmar per bidragstagare.

Arbetslöshetsersättningen beräknades i vårpropositionen överskrida statsbudgeten med 5,5 miljarder kronor. Nu bedöms överskridandet bli ytterligare 1,6 miljarder kronor, dvs. totalt 7,1 miljarder kronor. Förklaringen till detta är de uppreviderade prognoserna för arbetslösheten. Beräkningen i statsbudgeten baserades på ett antagande om en öppen arbetslöshet på 6,9 procent för år 1997, i vårpropositionen beräknades den till 7,9 procent och nu bedöms arbetslösheten istället bli 8,4 procent. Beträffande dessa båda överskridanden gör regeringen bedömningen att det inte är möjligt att klara finansiering inom respektive anslag eller utgiftsområde.

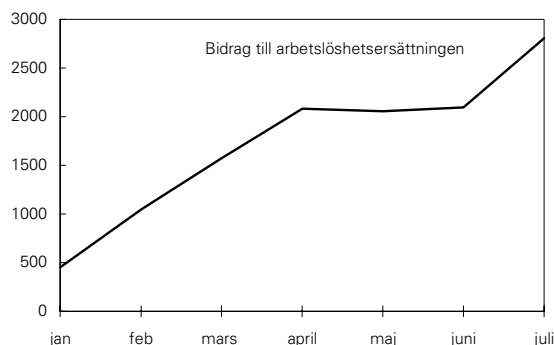
Utgifterna för underhållsstöd beräknas bli 589 miljoner kronor högre än i statsbudgeten. Systemet för underhållsstöd trädde i kraft den 1 februari 1997. Någon utvärdering av systemet är ännu inte genomförd och regeringen bedömer det därför trots överskridandet vara för tidigt att föreslå ändringar i systemet. Överskridandet finansieras genom att anslagsramen sänks under en fyraårsperiod så att sänkningen motsvarar överskridandet. I diagram 4.5 visas ackumulerade avvikelser från statsbudgeten hittills i år för assistansersättning och underhållsstöd samt för arbetslöshetsersättning i diagram 4.6.

DIAGRAM 4.5
Ackumulerade avvikelser från statsbudgeten t.o.m juli
Miljoner kronor

Källa: Finansdepartementet

DIAGRAM 4.6
Ackumulerad avvikelse från statsbudgeten t.o.m. juli
Miljoner kronor

Källa: Finansdepartementet

Det finns också ett antal områden där utgifterna beräknas bli lägre än anslagsnivån. I vårpropositionen beräknades föräldraförsäkringen underskrida statsbudgeten med 2,4 miljarder kronor. Nu beräknas underskridandet bli ytterligare ca 200 miljoner kronor. Detta beror på att prognosen för antal födda barn reviderats ner kraftigt under året.

Utgifterna för räntebidrag beräknas underskrida statsbudgeten med ca 2,8 miljarder kronor. Den minskade belastningen på anslaget beror på ett antal faktorer, framför allt på en mer positiv ränteutveckling än vad som tidigare förväntats.

Den lägre medelsförbrukningen inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk m.m. beror dels på ett lägre antal ansökningar till givna program, dels på att vissa stödutbetalningar avseende år 1997 kommer att utbetalas först år 1998.

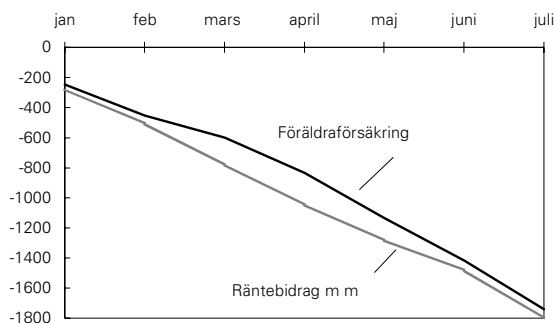
Utgifterna för Sveriges avgift till EU beräknas nu bli ca 1,9 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. En viktig orsak till detta är att EU:s utgifter blivit lägre än beräknat.

Underskridandet på anslaget Räntor på statsskulden beräknas nu uppgå till ca 8,8 miljarder kronor i förhållande till statsbudgeten. Regeringen har för avsikt att dra in de kvarstående medel som finns på detta anslag per den 31 december i år. Anslaget är ett ramanslag med möjlighet till anslagsparande. Dock saknas skäl för ett sådant sparande i detta fall.

DIAGRAM 4.7

Ackumulerade avvikelser från statsbudgeten t.o.m. juli

Miljoner kronor

Källa: Finansdepartementet

Utgifterna för socialförsäkringssektorn vid sida av statsbudgeten beräknas nu bli 2,5 miljarder kronor lägre än i budgetpropositionen för år 1997.

Förändringar av utgifterna under utgiftstaket medför att budgeteringsmarginalen påverkas. De takbegränsade utgifterna består av utgifterna inom samtliga utgiftsområden förutom område 26 Statsskuld-räntor m.m., samt socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten. Av tabell 4.7 framgår att de takbegränsade utgifterna nu bedöms bli drygt 1 miljard kronor högre än vad som redovisades i såväl statsbudgeten som vårpropositionen, vilket innebär att budgeteringsmarginalen är i motsvarande grad lägre.

TABELL 4.7 TAKBEGRENSADE UTGIFTER ÅR 1997

MILJARDER KRONOR

	AKTUELL BERÄKNING	DIFFERENSER MOT	
		STATS- BUDGETEN	VÅRPROPO- SITIONEN
Utgifter exkl. statsskults räntor	584,7	4,2	-0,2
Socialförsäkringar vid sidan av statsbudgeten	129,5	-2,5	1,2
Summa takbegränsade utgifter	714,1	1,6	1,0
Budgeteringsmarginal	8,9	-1,6	-1,0
Utgiftstak för staten	723,0	0,0	0,0

Källa: Finansdepartementet

I tabell 4.8 redovisas den beräknade användningen av medel under 1997.

En svårighet vid tolkningen av prognoserna av utgifterna och analysen av över- och underskridanden under år 1997 är anslagsbehållningarna. När statsbudgeten fastställs ingår vid sidan av anslagen en utgiftspost, minskning av anslagsbehållningar, vilken är en bedömning av den samlade förbrukningen av ingående reservationsmedel och andra anslagsbehållningar inom samtliga utgiftsområden. I samband med uppföljningen görs prognoser på de totala utgifterna, dvs. förbrukning av medel oavsett om dessa kommer från årets anslag eller tidigare anslagna och behållna medel. Jämförelsen mellan anvisade medel och prognostiserade utgifter måste därför tolkas med viss försiktighet.

TABELL 4.8 ANVÄNDNING AV MEDEL UNDER 1997

MILJONER KRONOR

UTGIFTSOMRÅDEN	BEHÅLLNING PER 970101	ANVISAT BELOPP ¹	TILLGÄNGLIGA ² MEDEL	UTGIFTSPROGNOS
UO 1 Rikets styrelse	1 596	3 763	5 359	4 128
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	205	4 310	4 505	2 883
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	844	5 715	6 527	6 001
UO 4 Rättsväsendet	1 379	20 843	22 134	21 700
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	889	2 759	3 417	2 880
UO 6 Totalförsvaret	2 935	42 523	45 458	42 163
UO 7 Internationellt bistånd	9 203	11 002	19 705	13 033
UO 8 Invandrare och flyktingar	153	3 453	3 597	3 762
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	863	24 016	24 767	24 018
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	85	35 833	35 918	35 554
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	0	63 975	63 975	63 124
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0	35 750	35 750	32 948
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	0	43 315	43 315	43 315
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	6 528	50 167	55 555	52 157
UO 15 Studiestöd	1 371	17 267	17 324	16 823
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	2 438	25 722	27 826	26 043
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	343	7 211	7 519	7 325
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförslörjning och byggande	265	33 371	33 680	30 856
UO 19 Regional utjämning och utveckling	3 228	3 720	6 737	4 525
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1 504	1 365	2 831	1 873
UO 21 Energi	1 670	588	1 335	733
UO 22 Kommunikationer	3 323	25 268	28 437	26 731
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	814	13 593	14 389	12 066
UO 24 Näringsliv	2 203	2 996	5 171	3 709
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	454	83 612	88 013	87 684
UO 26 Statsskuldräntor m.m.	0	104 155	104 155	95 310
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	0	20 053	20 053	18 661
Minskning av anslagsbehållningar	0	6 000	0	0
Totalt	42 292	696 346	727 454	680 004

1. Anvisat på statsbudget och tilläggsbudget i april. Även den nu förelagda tilläggsbudgeten är inkluderad i angivna belopp.

2. Avdrag är gjort för av regeringen beslutade indragningar av anslagsmedel vilket på vissa utgiftsområden innebär att summan av Behållning per 970101 och Anvisat belopp inte summerar till Tillgängliga medel.

Källa: Finansdepartementet

4.5 Utgiftstak för åren 1998-2000

4.5.1 Utgiftstakets konstruktion

Utgiftstaket för den offentliga sektorn utgörs av summan av utgiftstaket för staten inklusive socialförsäkringssektorn och den beräknade utgiftsnivån för den kommunala sektorn, med avdrag för det beräknade flödet mellan stat och kommunal sektor. Vad gäller den kommunala sektorn godkänner riksdagen en beräkning av de kommunala utgifterna. Utgiftstaket för staten och för hela den offentliga sektorn är avrundade uppåt till närmaste hela miljard.

Utgiftstaket för staten är fördelat på 26 utgiftsområden, socialförsäkringar vid sidan av statsbudgeten,

minskning av anslagsbehållningar samt en budgeteringsmarginal. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. ingår inte i utgiftstaket.

Utgifterna inom socialförsäkringssektorn vid sidan om statsbudgeten består av allmän tilläggspension (ATP), delpension och arbetsskadeförsäkring. ATP står för ca 95 procent av utgifterna.

Minskning av anslagsbehållningar ingår som en post under utgiftstaket men specificeras inte per utgiftsområde. Posten avser att ta hänsyn till användningen av tidigare anslagna medel. Minskningen av anslagsbehållningar är därför medräknad i de redovisade saldoberäkningarna både för statsbudgeten och de offentliga finanserna.

I de beräkningar av statens utgifter som redovisas i avsnitt 4.3 ingår däremot inte budgeteringsmarginalen. Ett ianspråkstagande av budgeteringsmarginalen försämrar därmed, allt annat lika, lånebehovet.

4.5.2 Utgiftstak för den offentliga sektorn

Utgiftstaket för den offentliga sektorn består, som tidigare nämnts, av summan av det fastställda statliga utgiftstaket och den beräknade kommunala utgiftsnivån med avdrag för interna transaktioner mellan stat och kommun. Riksdagen godkände i våras beräkningen av den offentliga sektorns utgiftstak till 1 032 miljarder kronor för 1998, 1 057 miljarder kronor för år 1999 och 1 081 miljarder kronor för år 2000.

Kommunernas utgifter bedöms nu bli högre för åren 1998 till 2000 än vad som antogs i vårpropositionen. En orsak är överföringen av utgifterna för läkemedelssubventioner från staten till landstingen. Från och med år 1999 påverkas dessutom kommunernas utgifter av de satsningar på skola, vård och omsorg som regeringen föreslår. De kommunala utgiftsökningarna uppvägs emellertid mer än väl av ökade statsbidrag. Justerat för interna betalningar mellan stat och kommuner blir därför det beräknade utgiftstaket för den offentliga sektorn något lägre än i vårpropositionen.

TABELL 4.9 UTGIFTSTAK FÖR DEN OFFENTLIGA SEKTORN

MILJARDER KRONOR

	1998	1999	2000
Staten inklusive socialförsäkringssektorn	720	735	744
Den kommunala sektorn	452	470	487
Interna transaktioner	-143	-152	-154
Summa offentlig sektor	1 029	1 053	1 077
Procent av BNP	55,9	53,3	50,8

Källa: Finansdepartementet

4.5.3 Utgiftstak för staten

Riksdagen fastställde våren 1996 utgiftstaket för staten inklusive socialförsäkringssektorn för år 1998 till 720 miljarder kronor och för år 1999 till 735 miljarder kronor. Våren 1997 fastställde riksdagen utgiftstaket för år 2000 till 744 miljarder kronor. Riksdagen godkände då även en preliminär fördelning av utgifterna under taket åren 1998-2000. Fördelningen byggde på då gällande prognoser över den ekonomiska utvecklingen samt då gällande regelverk.

Regeringen föreslår nu en något ändrad fördelning av utgifterna. Revideringen föranleds av en ändrad

bedömning av utgiftsutvecklingen samt de nya förslag som lämnas i denna proposition. Dessa sammanfattas i avsnitt 4.2. Uppgifterna för åren 1999 och 2000 är endast en preliminär beräkning utifrån nu kända förutsättningar vad avser antaganden om den ekonomiska utvecklingen, volymutveckling och redan fattade beslut om besparingar och reformer. De redovisade beloppen skall alltså inte ses som fastlagda nivåer för åren 1999 och 2000.

Nedan förklaras de största förändringarna åren 1998 till 2000 i förhållande till beräkningarna i vårpropositionen (tabell 4.10).

Utgiftsområde 2 *Sambällsekonomi och finansförvaltning* minskar med mellan 700-900 miljoner kronor per år jämfört med beräkningen i vårpropositionen. Orsaken är en omföring av utgifterna för förvaltningen av statsskulden till utgiftsområde 26 *Räntor på statsskulden*. Utgiftsområde 26, ökar därmed i motsvarande mån. Inom utgiftsområde 9 *Hälsovård, sjukvård och social omsorg* ökar utgifterna, främst för Statlig assistansersättning. Höjningen beror på den ökning i utnyttjandegraden som inträffat under innevarande budgetår och som beräknas påverka även kommande år. Utgiftsökningarna inom utgiftsområdena 10 *Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp* är en följd av regeringens förslag om en förkortning av sjuklöneperioden från 28 till 14 dagar. Inom utgiftsområde 12 *Ekonomisk trygghet för familjer och barn* föreslår regeringen höjda barnbidrag och flerbarnstillägg. Vad gäller utgiftsområdena 13 och 14 så är utgifterna delvis beroende av varandra. Från utgiftsområde 13 betalas ersättning till arbetslösa och från utgiftsområde 14 finansieras arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jämfört med beräkningen i vårpropositionen ökar den öppna arbetslösheten något medan åtgärdsvolymen revideras ned. Utgifterna är justerade på motsvarande sätt. Åren 1999 och 2000 höjs bidragen till kommunerna inom utgiftsområde 25 *Allmänna bidrag till kommuner* med 4 respektive 8 miljarder kronor. Utgiftsområde 27 *Avgiften till Europeiska gemenskapen* minskar till följd av lägre utgifter totalt inom EU.

Vid revideringen av fördelningen av utgifterna har också en teknisk justering genomförts av de utgiftsområdesramar som omfattar anslag för förvaltningssändamål. Justeringen har gjorts med anledning av en av riksdagen beslutad förändring av finansieringen av avtalsförsäkringarna på det statliga området (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU:1, rskr. 1996/97:53). Omläggningen innebär att det nuvarande systemet för finansiering med ett schablonmässigt beräknat lönekostnadspålägg ersätts av ett system med myndighetsvisa, försäkringstekniskt beräknade premier. Omläggningen skall vara kostnadsneutral för myndigheterna. De av Statens löne- och pensionsverk beräknade avgifterna för premierna varierar mellan myndigheterna varför en justering har gjorts av anslagen för förvaltningsändamål i förhållande till det i

anslagen inräknade utrymmet för lönekostnadspålägg.

Jämfört med vårpropositionen har förbrukningen av anslagsbehållningar räknats upp med 1 miljard kronor och uppgår nu till 5 miljarder kronor. Skälet till detta är att vissa utgifter bedöms förskjutas från år 1997 till år 1998. För åren 1999 och 2000 antas förbrukningen av anslagsbehållningar uppgå till 3 miljarder kronor vardera året. Det är samma bedömning som gjordes i vårpropositionen.

Av tabell 4.10 framgår att de takbegränsade utgifterna åren 1998-2000 är högre än i vårpropositionen. Som beskrivits i avsnitt 4.3 bedöms dessa utgifter rymmas både inom ramen för målet om balans i

de offentliga finanserna år 1998 och målen om överskott för de efterföljande åren. För år 1998 beräknas utgifterna nu bli 6,6 miljarder kronor högre än i vårpropositionen. Med oförändrat utgiftstak medför de högre utgifterna att budgeteringsmarginalen justeras ned i motsvarande grad. I vårpropositionen beräknades budgeteringsmarginalen för år 1998 till drygt 10 miljarder kronor. Beräkningarna i denna proposition innebär att marginalen minskat till 3,6 miljarder kronor. Regeringen gör bedömningen att denna marginal är tillfyllest bl.a. mot bakgrund av att förbrukningen av anslagsbehållningar nu lagts in i kalkylen med ett högre belopp än i vårpropositionen.

TABELL 4.10 UTGIFTSTAK FÖR STATENTUSENTALS KRONOR 1998
MILJONER KRONOR 1999 OCH 2000

	1998 TKR	1999 MKR	2000 MKR	DIFFERENS MOT VÅRPROPOSITIONEN		
				1998 MKR	1999 MKR	2000 MKR
U01 Rikets styrelse	3 976 700	3 941	3 895	-11	-12	-13
U02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	2 062 814	1 977	1 927	-747	-860	-730
U03 Skatteförvaltning och uppbörd	5 662 254	5 827	5 922	-36	-40	-43
U04 Rättsväsendet	21 034 170	21 647	22 304	-65	-74	-20
U05 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 811 310	2 873	2 943	4	1	0
U06 Totalförsvaret	41 243 865	43 911	45 750	115	249	437
U07 Internationellt bistånd	11 434 400	12 028	13 041	-65	-90	-87
U08 Invandrare och flyktingar	3 863 934	3 761	3 570	104	-12	-90
U09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	22 499 516	24 360	25 602	1 063	1 433	1 584
U010 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	37 192 476	39 020	40 308	1 798	2 242	2 362
U011 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62 701 000	62 931	63 468	384	73	-122
U012 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	35 813 561	36 331	36 837	2 517	2 599	2 704
U013 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	42 723 356	33 541	25 280	2 092	1 871	-53
U014 Arbetsmarknad och arbetsliv	47 541 952	49 370	48 663	-1 667	-796	-157
U015 Studiestöd	21 333 755	22 619	23 815	517	361	329
U016 Utbildning och universitetsforskning	27 050 554	28 133	29 402	336	74	13
U017 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 334 967	7 460	7 614	11	-17	-18
U018 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	22 825 533	20 427	17 574	27	14	125
U019 Regional utjämning och utveckling	3 604 853	3 585	3 284	3	32	-89
U020 Allmän miljö- och naturvård	1 178 052	1 198	1 153	28	85	29
U021 Energi	1 583 041	1 842	1 603	14	30	113
U022 Kommunikationer	24 100 564	26 669	27 262	144	210	125
U023 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 725 623	13 792	13 861	-212	-222	-223
U024 Näringsliv	2 698 330	2 590	2 572	126	35	-30
U025 Allmänna bidrag till kommuner	93 048 700	100 288	101 848	-206	4 300	8 000
U026 Statskuldsräntor m.m.	109 125 000	98 235	93 410	9 215	7 025	4 000
U027 Avgiften till den Europeiska gemenskapen	19 645 000	20 320	20 982	-361	-849	-882
Summa utgiftsområden	687 815 280	688 676	683 892	15 126	17 662	17 269
Summa utgiftsområden exkl. statskuldsräntor	578 690 280	590 441	590 482	5 911	10 637	13 269
Minskning av anslagsbehållningar	5 000 000	3 000	3 000	1 000	0	0
Socialförsäkringar vid sidan av statsbudgeten	132 744 000	137 928	144 351	-303	-222	1 189
Summa takbegränsade utgifter	716 434 280	731 369	737 833	6 608	10 415	14 458
Budgeteringsmarginal	3 565 720	3 631	6 167	-6 608	-10 415	-14 458
Utgiftstak	720 000 000	735 000	744 000	0	0	0

Källa: Finansdepartementet

4.5.4 Beskrivning av utgiftsområden m.m.

Utgiftsområde 1: Rikets styrelse

Utgiftsområdet omfattar statschefen, regeringen och riksdagen. Dessutom ingår bl.a. mediefrågor, partistöd, allmänna val samt vissa centrala myndigheter.

Ett av de viktiga målen för utgiftsområdet är att stödja mångfalden inom mediaområdet.

Prioriteringarna för år 1998 rör främst riksdagen. Ett tillfälligt driftsstöd till dagspressen införs även under åren 1997 och 1998.

Besparings- och reformåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 3 977 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 3 941 miljoner kronor och för år 2000 till 3 895 miljoner kronor

Utgiftsområde 2: Samhällsekonomi och finansförvaltning

Utgiftsområdet omfattar ett flertal myndigheter som Riksrevisionsverket, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet, Statens fastighetsverk, Finansinspektionen m.fl. Vidare ingår kostnader för statskuldens upplåning och låneförvaltning, vissa tidsbegränsade åtaganden samt Riksdagens revisorer.

Viktiga mål för utgiftsområdet är tillförlitliga analyser samt bedömningar av den samhällsekonomiska och den statsfinansiella utvecklingen, ett stabilt och effektivt finansiellt system samt en effektiv granskning av statlig verksamhet.

Prioriteringar för år 1998 är bl.a. förbättringar av kvaliteten i nationalräkenskaperna och prognoser för svensk ekonomi. Detta görs till följd av EU-medlemskapet och det beslutade utgiftstaket.

Från anslaget Kostnader för upplåning och statsskuldsförvaltning överförs ca 700 miljoner kronor till utgiftsområde 26. Överföringen görs i syfte att skapa bättre incitament för en kostnadseffektiv statsskuldsförvaltning.

Regeringen föreslår också vissa förändringar vad gäller nuvarande stabsmyndigheter. Lokalförsörjningsverket läggs ned den 1 januari 1998. Riksrevisionsverkets verksamhet skall renodlas och koncentreras till de revisionella uppgifterna. En ny myndighet inrättas för statens samlade ekonomistyrningsfunktion. En översyn föreslås av Statskontorets verksamhet.

De förslag till besparingsåtgärder som angavs i den ekonomiska vårpropositionen fullföljs och preciseras. Besparingskrav på sammanlagt 18 miljoner kronor fördelas därmed slutligt på anslag. Därutöver lämnas förslag till slutlig fördelning av den i förra

årets budgetproposition aviserade besparing på utgiftsområde 2 och 3.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 2 063 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 1 977 miljoner kronor och för år 2000 till 1 927 miljoner kronor.

Utgiftsområde 3: Skatteförvaltning och uppbörd

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket och skattemyndigheterna (skatteförvaltningen) samt Tullverket.

Målet för beskattningsverksamheten, som är skatteförvaltningens huvudsakliga uppgift, är att skatt skall tas ut i den omfattning, med den fördelning och i den tid och ordning som åsyftas med gällande skatteförfattningar. Målet för Tullverket är att uppbära tullar, mervärdesskatt och andra avgifter så att en riktig uppbörd kan säkerställas samt att kontrollera trafiken till och från utlandet så att bestämmelser om in- och utförsel av varor efterlevs.

Prioriterade uppgifter för skatteförvaltningen under år 1998 är fortsatt rationalisering av grundhanteringen för att ge utrymme för förstärkt skattek kontroll och flyttningskontroll med ökad träffsäkerhet. Vidare skall skatteförvaltningens medverkan i bekämpandet av den ekonomiska brottsligheten stärkas.

Prioriterade uppgifter för Tullverket är att fortsätta arbetet med förenklingar av regler och procedurer. Ett viktigt verktyg för detta är datoriseringen. Verket skall även öka kvaliteten i alla delar av sin verksamhet. En säker och effektiv tullhantering kommer att frigöra resurser att användas inom bl.a. Tullverkets kontrollverksamhet.

I denna proposition lämnas förslag till slutlig fördelning av den i förra årets budgetproposition aviserade besparingen på utgiftsområde 2 och 3. Vidare föreslås i enlighet med vad som sagts i den ekonomiska vårpropositionen en ytterligare besparing på 25 miljoner kronor inom skatteförvaltningen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 5 662 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 5 827 miljoner kronor och för år 2000 till 5 922 miljoner kronor.

Utgiftsområde 4: Rättsväsendet

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården, kronofogdemyndigheterna och rättshjälpen.

Målet för rättsväsendet är den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka tryggheten.

Kampen mot våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet skall prioriteras av de brottsbekämpande myndigheterna. Särskild uppmärksamhet skall ägnas den grova och gränsöverskridande brottsligheten, den mc-relaterade brottsligheten, brott med rasistiska inslag och våld mot kvinnor.

Samhällets insatser mot vardagsbrottsligheten skall öka. Närpolisorganisationen, som skall vara den drivande kraften i detta arbete, skall förstärkas och utvecklas. Den brottsförebyggande verksamheten skall växa och bli effektivare och reformarbetet inom rättsväsendet skall bygga på ett medborgarperspektiv.

I enlighet med vad som redovisades i den ekonomiska vårpropositionen tillförs utgiftsområdet 200 miljoner kronor per år fr.o.m. år 1998. Därutöver föreslår regeringen att 444 miljoner kronor omfördelas från kriminalvården till främst polisen under åren 1998-2000. De förslag till besparingar som redovisades i budgetproposition för år 1997 fullföljs.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 21 034 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 21 647 miljoner kronor och för år 2000 till 22 304 miljoner kronor.

Utgiftsområde 5: Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Utgiftsområdet omfattar förvaltningskostnader för Utrikesdepartementet och de 100 utlandsmyndigheterna, bidrag till vissa internationella organisationer, information om Sverige i utlandet, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor samt övriga utrikespolitiska frågor som omfattar strategisk exportkontroll och europainformation.

Målet för utgiftsområdet är att säkerställa Sveriges intresse i förbindelserna med andra länder. Särskild uppmärksamhet kommer under 1998 att ägnas bl.a. ett utvidgat och förstärkt EU-samarbete, ett aktivt arbete i säkerhetsrådet och genom andra åtgärder ett fortsatt stöd till FN:s och andra organisationers arbete för internationell fred, säkerhet och mänskliga rättigheter. Bland de prioriterade verksamheterna finns även ett utvidgat regionalt samarbete kring Östersjön.

De förslag till besparingsåtgärder som redovisades i den ekonomiska vårpropositionen fullföljs.

Ramen för utgiftsområdet beräknas för år 1998 till 2 811 miljoner kronor, för år 1999 till 2 873 miljoner kronor och för år 2000 till 2 943 miljoner kronor.

Utgiftsområde 6: Totalförsvaret

Utgiftsområdet omfattar det militära försvaret och delar av det civila försvaret, nämnder samt stödverksamhet till militärt och civilt försvar. I utgiftsområdet ingår även den verksamhet som bedrivs av Kustbevakningen och av Statens räddningsverk inom fredsfrämjande verksamhet som genomförs med svensk militär trupp utomlands.

Riksdagen fattade i december 1996 beslut om totalförsvarets utveckling för femårsperioden 1997-2001, i enlighet med regeringens proposition Totalförsvaret i förnyelse - Etapp 2 (prop. 1996/97:4). Inom utgiftsområdet prioriteras under 1998 genomförandet av försvarsbeslutet hos alla myndigheter.

Regeringen har vid beräkningen av anslagen för åren 1998-2000 utgått från att vissa ytterligare förändringar görs inom utgiftsområdet, bland annat avseende finansieringsformer och budgeteringsprinciper för delar av det civila försvaret. Besparingsåtgärder genomförs i övrigt inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 41 244 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 43 911 miljoner kronor och för år 2000 till 45 750 miljoner kronor.

Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd

Utgiftsområdet omfattar utvecklingssamarbete med u-länder och samarbete med länder i Central- och Östeuropa.

Det överordnade målet för Sveriges internationella utvecklingssamarbete är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Riksdagen har lagt fast sex biståndspolitiska mål: resurstillväxt, ekonomisk och politisk självständighet, ekonomisk och social utjämning, demokratisk samhällsutveckling, en framsyntushållning med naturresurser och omsorg om miljön samt jämställdhet mellan kvinnor och män.

Regeringen har under de senaste åren genomfört ett omfattande policyarbete och omorganiserat biståndsförvaltningen. Sverige har en ledande roll i reformeringen av FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, som nu går in i ett avgörande skede. Under år 1998 kommer regeringen att ta fram en skrivelse om demokrati, utveckling och biståndets roll. En ny Afrikapolitik bereds.

Målen för samarbetet med Central- och Östeuropa är att främja en säkerhetsgemenskap, fördjupa demokratins kultur, stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling samt att stödja en miljömässigt hållbar utveckling. Härtill har regeringen beslutat att allt samarbete skall genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Insatser som syftar till att inlemma län-

derna i Central- och Östeuropa i det europeiska samarbetet prioriteras. För samarbetet med länder i Central och Östeuropa, har riksdagen beslutat om ett program för åren 1995-1998 omfattande 4 010 miljoner kronor. Regeringen avser under våren 1998 förelägga riksdagen förslag till inriktning och omfattning av samarbetet för åren 1999-2001.

Ambitionen är att Sverige åter skall uppnå en procentmålet för biståndsramen när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Regeringen har i sin beräkning av ramen för utgiftsområdet utgått från att biståndsramen för åren 1998 och 1999 skall uppgå till 0,70% av BNI för att år 2000 öka till 0,72% av BNI. Biståndsramen för 1998 har minskat med 65 miljoner kronor jämfört med beräkningarna i regeringens ekonomiska vårproposition på grund av ändrad BNI-prognos.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 11 434 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 12 028 miljoner kronor och för år 2000 till 13 041 miljoner kronor.

Utgiftsområde 8: Invandrare och flyktingar

Utgiftsområdet omfattar migrationspolitik med frågor rörande flyktingpolitik, invandringen till Sverige, mottagande av asylsökande, utlänningars rätt att vistas i Sverige samt internationellt samarbete på det migrationspolitiska området. Utgiftsområdet omfattar även integrationspolitik med frågor rörande invandras introduktion i Sverige, delaktighet och inflytande, åtgärder mot etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism samt ersättning till kommunerna för flyktingmottagande.

I regeringens proposition (1997/98:16) Sverige, framtiden och mångfalden framgår regeringens förslag till mål och inriktning på den framtida integrationspolitiken. Regeringen föreslår att en ny myndighet för integrationsfrågor inrättas med ansvar för att integrationspolitiska mål och synsätt får genomslag på olika samhällsområden samt för att aktivt stimulera integrationsprocesserna i samhället. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering föreslås inordnas i den nya myndighetens organisation.

Till utgiftsområdet har förts 100 miljoner kronor år 1998 från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner för att täcka kostnader för kommuners sättnings vid flyktingmottagande.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 3 864 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 3 761 miljoner kronor och för år 2000 till 3 570 miljoner kronor.

Utgiftsområde 9: Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens utgifter för vård och omsorg, utgifter för flertalet myndigheter under Socialdepartementet, bidrag till organisationer samt vissa stimulans- och utvecklingsbidrag inom det sociala området samt stöd till sektorsforskning.

Statens utgifter inom området utgör endast en liten del av de samlade offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och social omsorg eftersom dessa verksamheter i första hand är en angelägenhet för kommuner och landsting.

Effektmålen för utgiftsområdet omfattar fem olika verksamhetsområden. De viktigaste målen är:

- att trygga en god hälsa och att åstadkomma en hälso- och sjukvård av god kvalitet med effektiv resursanvändning som tillgodoser den enskildes behov
- att trygga den enskildes hälsa och ekonomi i samband med behov av kostnadskrävande läkemedelsbehandling och/eller tandvårdsbehandling
- att stimulera och bidra till att en god tandhälsa bland vuxna upprätthålls. Därutöver ges ett särskilt stöd för utsatta grupper
- att erbjuda en äldre- och handikappomsorg som ger goda levnadsvillkor för äldre och personer med funktionshinder med olika behov av service, vårdnad och vård och som bygger på den enskilda människans delaktighet och självbestämmande
- att åstadkomma en social omsorg av god kvalitet med effektiv resursanvändning som tillgodoser den enskildes behov av stöd och bistånd i samband med sociala eller andra handikapp, missbruksproblem och försörjningssvårigheter samt som tillgodoser att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden
- att begränsa alkoholens skadeverkningar genom att minska den totala alkoholkonsumtionen
- att verka för ett narkotikafritt samhälle genom insatser för att minska tillgången och efterfrågan på narkotika
- att öka kunskapen om tillstånd, processer och effekter rörande hälsa och social välfärd.

Den största utgiftsposten inom området är anslaget för sjukvårdsförmåner som omfattar utgifter för läkemedel, tandvård samt vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen. Enligt överenskommelse mellan regeringen och Landstingsförbundet överförs kostnadsansvaret för läkemedelsförmånen och förbrukningsartiklar vid inkontinens från staten till landstingen från och med 1 januari 1998, vilket innebär att ett särskilt anslag för statsbidrag inrättas under utgiftsområdet. De förändringar i läkemedelsförmå-

nen som genomfördes 1 januari 1997 bidrar till att utgiftsutvecklingen dämpas för innevarande år och att utgifterna för 1998 och framåt beräknas bli lägre än vad som antagits tidigare.

Kostnaderna för statlig assistansersättning utgör den näst största utgiftsposten inom området. I den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1996/97:150) föreslog regeringen två åtgärder för att hejda den snabba utgiftsutvecklingen. Åtgärderna innebär att kommunerna övertar kostnadsansvaret för de första 20 timmarna och att en schablonisering av timersättningsnivån införs. Enligt regeringens bedömning är dessa åtgärder inte tillräckliga för att nedbringa ökningstakten vad gäller personkretsen och antalet genomsnittliga timmar med assistans per person. Utgiftsnivåerna beräknas därför bli högre än vad som tidigare antagits.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 22 500 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 24 360 miljoner kronor och för år 2000 till 25 602 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10: Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden, ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt socialförsäkringsadministrationen (Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna). De socialförsäkringsförmåner som lämnas vid ohälsa ges i form av dagersättningar såsom sjukpenning, rehabiliteringsersättning, närståendepenning samt viss yrkesskadeersättning. Därutöver ingår folkpension och pensionstillskott i form av förtidspension i utgiftsområdet.

Effektmålen för utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden. Socialförsäkringen skall:

- vara generell och tillgodoses inom ramen för en offentlig försäkring,
- bygga på standardtrygghet och ge ersättning relaterad till inkomstbortfall samt präglas av arbetslinjen,
- uppfylla kraven på trygghet, rättvisa och effektivitet,

Socialförsäkringsadministrationen skall:

- administrera och verka för en allmän socialförsäkring som ger ekonomisk trygghet vid sjukdom, handikapp, ålderdom och vård av barn,
- verka för att förebygga och minska ohälsa samt genom att offensivt arbeta med och samordna rehabiliteringen bidra till att ge sjuka och funktionshindrade personer möjlighet att åter kunna arbeta,

- säkerställa och tillgodose kravet på god service, likformighet, kvalitet och kostnadseffektivitet i handläggningen av försäkrings- och bidragsärenden.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen. Regeringen har för avsikt att senare under hösten 1997 återkomma till riksdagen med förslag avseende sjukpenninggrundande inkomst.

Förslaget om en förkortning av sjuklöneperioden till 14 dagar har beaktats vid beräkningen av anslaget.

Riksdagen har antagit regeringens förslag till riktlinjer för förändringar i den nuvarande organisationen avseende socialförsäkringsadministrationen (prop. 196/97:63, bet 1996/97:SfU12, rskr. 1996/97:273). Riktlinjerna innebär att försäkringskassornas roll stärks och Riksförsäkringsverkets roll inom socialförsäkringen tydliggörs genom ändringar av 18 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring och i verkets instruktion.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 37 192 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 39 020 miljoner kronor och för år 2000 till 40 308 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11: Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområdet omfattar folkpension i form av ålderspension, efterlevandepension till vuxna och bostadstillägg till pensionärer samt pensionstillskott till dessa förmåner.

Målet för utgiftsområdet är att ge ekonomisk grundtrygghet som tillgodoser ett rimligt och grundläggande konsumtionsbehov och tillgång till en bostad med tillfredsställande standard. Pensionssystemet skall vara långsiktigt stabilt och pålitligt oavsett förändringar i omvärlden.

Regeringen föreslår att den del av bostadskostnaden inom intervallet 100 - 4 000 kronor per månad som kan ersättas med bostadstillägg till pensionärer höjs till 85 procent fr.o.m. den 1 januari 1998. Regeringen gör bedömningen att folkpension, tilläggs-pension och bostadstillägg fr.o.m. den 1 januari 1998 skall utbetalas den 18 respektive 19 varje månad. Privata pensionsförsäkringar kommer från och med den 1 januari 1998 att undantas vid inkomstprövningen av änkepensioner. Vidare sker en förändring i definitionen av fritidshus i inkomstbegreppet i bostadstillägg till pensionärer för makar där en stadigvarande bor inom omsorgen. Regeringen föreslår att den nedre åldersgränsen för uttag av ålderspension höjs från 60 år till 61 år från och med den 1 januari 1998.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 62 701 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 62 931 miljoner kronor och för år 2000 till 63 468 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12: Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet omfattar ekonomiska stöd till barnfamiljer (förutom bostadsbidragen som återfinns i utgiftsområde 18 och studiebidragen som återfinns i utgiftsområde 15). Stöden utgörs av allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring inkl. havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, folkpension i form av barnpension och vårdbidrag till funktionshindrade barn.

Mål för utgiftsområdet är att utjämna levnadsvillkoren mellan familjer med och utan barn, att stödja föräldrars möjligheter att kombinera förvärvsarbete med föräldraskap, samt att särskilt ekonomiskt stöd lämnas till barnfamiljer i utsatta situationer.

Regeringen föreslår att barnbidraget höjs den 1 januari med 1 320 kronor per barn och år. Från samma tidpunkt lämnas flerbarnstillägg med 2 400 kronor om året för det tredje barnet, 7 200 kronor om året för det fjärde barnet och 9 000 kronor om året för det femte och varje ytterligare barn.

Förmånsnivåerna inom föräldraförsäkringen höjs till 80 % av den förmånsgrundande inkomsten fr.o.m. år 1998. Regeländringar som aviserades i den ekonomiska vårpropositionen fullföljs genom att regeringen lägger fram lagförslag om vissa regeländringar avseende vårdbidrag vid sjukhusvistelse, merkostnadsersättning samt att tillfällig föräldrapenning skall kunna utges i vissa fall vid övergångsboende.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen. Regeringen har för avsikt att senare under hösten 1997 återkomma till riksdagen med förslag avseende sjukpenninggrundande inkomst.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 35 814 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 36 331 miljoner kronor och för år 2000 till 36 837 miljoner kronor.

Utgiftsområde 13: Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet omfattar enligt regeringens förslag för år 1998 huvudsakligen utgifter för arbetslöshetsersättning samt lönegarantiersättning. Dessutom utgifter för åtgärder som, helt eller delvis, finansieras på basis av arbetslöshetsersättningen innefattar området t.ex. tillfällig avgångsersätt-

ning och resursarbeten. Utgiftsnivån påverkas primärt av nivån på den öppna arbetslösheten vad gäller utgifterna för arbetslöshetsersättningen och av antalet konkurser vad gäller utgifterna för lönegarantiersättningen. De samlade utgifterna inom utgiftsområdet beräknas uppgå till 42,7 miljarder kronor under år 1998, varav utgifterna för arbetslöshetsersättning utgör 95 procent. Utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen och det konstanta arbetsmarknadsstödet har ökat kraftigt under senare år.

Arbetslöshetsförsäkringen och lönegarantin skall medverka till att underlätta och stimulera omställning och därigenom öka flexibiliteten på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund har arbetslöshetsförsäkringen nyligen reformerats och en ny lag om arbetslöshetsförsäkring träder i kraft den 1 januari 1998.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 i större omfattning än tidigare aktivitet och omställning under arbetslöshet. Möjligheter till s.k. generationsväxling införs fr.o.m. år 1998. Åtgärden syftar till att bereda yngre långtidsarbetslösa anställning genom att låta de som senast den 31 augusti fyllt 63 år avsluta sin yrkesverksamma period i förtid. Åtgärden skall vara en engångsåtgärd.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angivits i propositionen om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring (prop. 1996/97:107).

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 42 723 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 33 541 miljoner kronor och för år 2000 till 25 280 miljoner kronor.

Utgiftsområde 14: Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar arbetsmarknadspolitiska åtgärder, Arbetsmarknadsverket och Arbetarskyddsstyrelsen m.fl. myndigheters förvaltning samt forskning och utveckling på arbetsmarknads- och arbetslivsområdet. Området innefattar även vissa utgifter för Samhall AB:s verksamhet, jämställdhetspolitiska frågor samt statliga arbetsgivarfrågor.

Målen för utgiftsområdet syftar huvudsakligen till att genom en aktiv arbetsmarknadspolitik som inriktas mot effektiv platsförmedling, kompetensutveckling och minskad långtidsarbetslöshet medverka till att regeringens övergripande mål om en halvering av den öppna arbetslösheten till 4 procent år 2000 uppnås.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 åtgärder för att motverka flaskhalsar, bl.a. tillsättningen av lediga platser genom en förstärkning av arbetsförmedlingen. Vidare prioriteras en fortsatt ökning av det lokala inflytandet inom arbetsmarknadspoliti-

ken och åtgärder för att undvika uppsägningar inom kommuner och landsting.

För att motverka ungdomsarbetslösheten föreslår regeringen att kommunerna ges möjlighet att erbjuda utvecklingsinsatser för arbetslösa ungdomar i åldern 20 till 24 år. Vidare föreslår regeringen på tilläggsbudget att ett nationellt program för IT-utbildning införs inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen.

Regeringen föreslår en ytterligare satsning på högskoleplatser, som är av strategisk betydelse bl.a. för sysselsättning och tillväxt. Denna satsning påverkar utgiftsområdet engångsvis för år 1998. Tidigareläggningen omfattar 10 000 högskoleplatser och 1 000 platser i kvalificerad yrkesutbildning.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen. Därutöver föreslås, för att finansiera föreslagna utgiftsökningar, att finansieringsbidraget vid arbetsplatsintroduktion höjs, anställningsstöd införs och att rätt till ersättning under sommaruppehåll vid särskilt upphandlad arbetsmarknadsutbildning avskaffas.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 47 542 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 49 370 miljoner kronor och för år 2000 till 48 663 miljoner kronor.

Utgiftsområde 15: Studiestödet

Utgiftsområdet omfattar utgifter för studiebidrag till gymnasie studerande i form av studiebidrag, inackorderingstillägg m.m., studiemedel samt olika former av vuxenstudiestöd.

Studiestödet är en viktig del av utbildningspolitiken och skall bidra till att de övergripande målen för utbildningspolitiken nås. Studiestödet skall verka rekryterande och därmed bidra till högt deltagande i utbildningen och ha en utjämnande verkan som främjar ökad social rättvisa.

Förslag om besparingsåtgärder inom utgiftsområdet följer de åtgärder som aviserades i 1997 års ekonomiska vårproposition. Bland annat föreslås slopad timersättning vid svenskundervisning för invandrare, skärpta regler för utlandsstudier samt skärpt efterkontroll av inkomster inom studiemedelssystemet.

Inom vuxenutbildningen prioriteras en fortsatt utbyggnad av den tidigare beslutade vuxenutbildnings-satsningen. I enlighet med vad som beslutades i 1997 års ekonomiska vårproposition skall vuxenutbildningen byggas ut under 1998.

Budgetförslaget bygger på den nu beskrivna vuxenutbildningssatsningen och på den utbyggnad av högskolan som regeringen presenterade i 1997 års ekonomiska vårproposition. Ökningen hösten 1998 tidigareläggs också till vissa delar till våren 1998. I budgetförslaget ingår även en höjning av studiebid-

ragen i studiebidrag som en följd av höjningen av barnbidragen fr.o.m. 1 januari 1998.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 21 334 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 22 619 miljoner kronor och för år 2000 till 23 815 miljoner kronor.

Utgiftsområde 16: Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet omfattar skola och barnomsorg, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning samt centrala myndigheter inom Utbildningsdepartementets område.

Inom barnomsorgen är de viktigaste målen att ge barn stöd och stimulans för sin utveckling, samt att underlätta för föräldrar att förena förvärvsarbete eller studier med vård och ansvar för barn.

Skolans mål är att alla barn och ungdomar oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden skall ha lika tillgång till en likvärdig utbildning. Alla barn och unga skall ges förutsättningar att nå målen i skollagen, läroplanerna och kursplanerna.

Målet för vuxenutbildningen är, i enlighet med vad som anges i skollag och läroplan, att överbygga utbildningsklyftorna, medverka till arbetslivets förändring, bidra till full sysselsättning och tillgodose de vuxnas individuella önskemål om vidgade studie- och utbildningsmöjligheter och ge dem tillfälle att komplettera sin ungdomsutbildning.

Universitet och högskolor har som sitt viktigaste mål att erbjuda utbildning av hög och likvärdig kvalitet i alla delar av landet och att bedriva forskning och därmed bidra till en regionalt balanserad utveckling.

Inom forskningen är ett av de viktigaste målen att forskningen skall främja kritiskt tänkande och vetenskapligt förhållningssätt och bidra med ny väsentlig kunskap till förmån för hälsa, kultur, välfärd, miljö, ekonomisk utveckling, sysselsättning och omställning mot en hållbar utveckling.

Prioriteringar för året är inom barnomsorg och skola att utveckla ett gemensamt synsätt på barns och ungdomars utveckling och lärande från tidig ålder samt att skapa förutsättningar för en integration mellan förskola och skola. Vidare prioriteras arbetet med att utveckla utbildningens kvalitet och likvärdighet i skolan.

Inom vuxenutbildningen prioriteras utbyggnaden av vuxenutbildningssatsningen. Under år 1998 skall vuxenutbildningen byggas ut till totalt 124 300 platser, varav 10 000 platser avser folkbildningen (utgiftsområde 17). Utbyggnaden innefattar även utbyggnad av den kvalificerade yrkesutbildningen till totalt 8 800 platser höstterminen 1998. Med anledning av den stora efterfrågan på den kvalificerade

yrkesutbildningen föreslår regeringen att utbyggnaden tidigareläggs med 1 000 platser redan under våren 1998. Expansionen av vuxenutbildningen måste också omfatta en successiv förnyelse, såväl organisatoriskt och pedagogiskt som innehållsmässigt. Under 1998 kommer verksamheten inom vuxenutbildningsområdet att koncentreras kring att stödja och stimulera utvecklingsarbete.

Budgetförslaget bygger på den beskrivna vuxenutbildningssatsningen och på den utbyggnad av högskolan som regeringen presenterade i 1997 års ekonomiska vårproposition. Ökningen av högskoleplatser hösten 1998 tidigareläggs till vissa delar till våren 1998. Utöver utbyggnaden av den högre utbildningen prioriteras att förstärka kvaliteten inom forskningen och forskarutbildningen.

De förslag till besparingsåtgärder som tidigare redovisats fullföljs och preciseras. Bland annat föreslås en sänkning av statens bidrag till svensk undervisning i utlandet. Vidare har förslag till genomförande av en beslutad besparing om 150 miljoner kronor inom forskningen presenterats av en särskild utredare. Förslaget har remissbehandlats och ingår delvis i detta budgetförslag. Besparingar har också fördelats på universiteten och högskolorna.

I budgetförslaget ingår också förslag om kvalitetsförstärkning inom högskolan. Det sker genom att medel anslås för kompetensutveckling av högskolelärare, samt genom att antalet platser inom forskarutbildningen ökas i syfte att tillgodose ett ökat behov av forskarutbildade. Vidare föreslås en reformering av forskarutbildningen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 27 051 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 28 133 miljoner kronor och för år 2000 till 29 402 miljoner kronor.

Utgiftsområde 17: Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utgiftsområdet omfattar kulturområdet, stöd till folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor.

De viktigaste målen på kulturområdet är värnandet av yttrandefriheten, allas delaktighet i kulturlivet, kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet, kulturens förutsättningar att vara en utmanande och obunden kraft i samhället, bevarandet och brukandet av kulturarvet.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 bl.a. insatser för att förbättra konstnärernas villkor, stärka litteraturen och läsandet samt åtgärder för att ge en bättre regional balans i kultursatningarna. Kulturens roll för den regionala utvecklingen och en ekologiskt hållbar utveckling i samhället lyfts fram. År 1998 blir ett kulturår för hela Sverige. Under år

1998 påbörjas också en satsning på det industrihistoriska arvet.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 7 335 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 7 460 miljoner kronor och för år 2000 till 7 614 miljoner kronor.

Utgiftsområde 18: Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgiftsområdet omfattar plan-, bygg- och bostadsväsendet, geotekniska frågor, länsstyrelserna, de regionala självstyrelseorganen, lantmäteriverksamhet m.m. samt stöd till ekologisk omställning och utveckling.

De viktigaste målen är att trygga alla människors behov av en god bostad till rimlig kostnad och en trygg närmiljö samt att främja en ekologiskt hållbar utveckling inom samhällsplanering och byggande.

Under budgetåret 1998 prioriteras omställningen till ekologiskt hållbart byggande och boende.

Regeringen föreslår att lagen (1993:737) om bostadsbidrag tas in bland de lagar som räknas upp i lagen (1987:813) om homosexuella sambor fr.o.m. den 1 januari 1998.

Besparingsåtgärder inom utgiftsområdet fullföljs i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen. Därutöver kommer statens utgifter för räntebidrag att minska snabbare än vad som beräknades i 1997 års budgetproposition bl.a. beroende på en mer positiv ränteutveckling än förväntat.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 22 826 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 20 427 miljoner kronor, och för år 2000 till 17 574 miljoner kronor.

Utgiftsområde 19: Regional utjämning och utveckling

Utgiftsområdet omfattar bl.a. olika former av regionalpolitiska företagsstöd och medel som länsstyrelserna förfogar över för regional projektverksamhet samt en del av medfinansieringen av EG:s strukturfundsprogram. I utgiftsområdet ingår även utbetalningar från EG:s regionalfond som delfinansierar EG:s bidrag till strukturfundsprogrammen.

Det övergripande målet för verksamhetsområdet är att underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken.

Regeringen avser att i en regionalpolitisk proposition bl.a. närmare behandla de framtida förutsätt-

ningarna samt mål och riktlinjer för regionalpolitiken.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 genomförandet i hela landet av förslag som kommit fram i arbetet med den nya tillväxtorienterade regionala näringspolitiken. Den innebär bl.a. en ökad samverkan mellan de olika statliga åtgärder som har betydelse för näringslivets utveckling. Vidare skall möjligheterna till att effektivisera genomförandet av EG:s strukturfondsprogram undersökas.

Det förslag till besparingsåtgärder som redovisades i den ekonomiska vårpropositionen genomförs och preciseras.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 3 605 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 3 585 miljoner kronor och för år 2000 till 3 284 miljoner kronor.

Utgiftsområde 20: Allmän miljö och naturvård

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretsloppsforskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete.

De viktigaste målen inom utgiftsområdet är att skydda människors hälsa, bevara den biologiska mångfalden, främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser, samt att skydda natur- och kulturlandskap.

Regeringen avser att under våren 1998 lägga fram en samlad miljöpolitisk proposition inför 2000-talet med förslag till bl.a. nya och omarbetade miljömål. Under senhösten 1997 avser regeringen lämna en proposition med förslag till miljöbalk till riksdagen. Riktlinjer för regeringens fortsatta arbete med ekologiskt hållbar utveckling redovisas för riksdagen i en separat skrivelse.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 den biologiska mångfalden bl.a. genom att medel för investeringar i mark för naturvård och vård av sådan mark behålls oförändrade.

Kärnsäkerhets- och strålskyddsarbetet får ökade resurser med anledning av att utvecklingen av kärnkraften påbörjas. I förhållande till den ekonomiska vårpropositionen ökar utgiftsområdet med 23,5 miljoner kronor för att förstärka kärnsäkerhets- och strålskyddsarbetet.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 1 178 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 1 198 miljoner kronor och för år 2000 till 1 153 miljoner kronor.

Utgiftsområde 21: Energi

Utgiftsområdet omfattar insatser för omställning och utveckling av energisystemet samt insatser för att främja utvecklingen av effektiva energimarknader och en god försörjningsberedskap.

De viktigaste målen inom utgiftsområdet är att:

- på kort och lång sikt trygga tillgången till el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor för att främja en god ekonomisk och social utveckling i Sverige
- skapa villkor för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat
- underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 det energipolitiska program som beslutats av riksdagen (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12 rskr. 1996/97:272) för omställningen av det svenska energisystemet. Satsningen uppgår till totalt drygt 9 miljarder kronor och löper fram t.o.m. år 2004. Programmet omfattar åtgärder som syftar till att på ett kostnadseffektivt sätt minska användningen av el för uppvärmning, utnyttja det befintliga elsystemet effektivare och öka tillförseln av el och värme från förnybara energikällor. Särskilda åtgärder vidtas för att utveckla el- och värmeförsörjningen i Sydsverige.

Energipolitiska insatser på klimatområdet genomförs. En ny central energimyndighet inrättas den 1 januari 1998.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 1 583 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 1 842 miljoner kronor och för år 2000 till 1 603 miljoner kronor.

Utgiftsområde 22: Kommunikationer

Utgiftsområdet omfattar vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart, luftfart, postbefordran, telekommunikationer och övergripande informationsteknikfrågor. I utgiftsområdet ingår också sektorsforskning och miljöfrågor.

De viktigaste målen för utgiftsområdet är:

- medborgarna och näringslivet i hela landet skall erbjudas en tillfredsställande, säker och miljövänlig trafikförsörjning till lägsta möjliga samhälls-ekonomiska kostnader
- enskilda och myndigheter i landets olika delar ska ha tillgång till effektiva telekommunikationer

- i landet skall finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan förmedlas till alla oavsett adressort, till enhetliga och rimliga priser.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 att åtgärderna i infrastrukturen bör bidra till tillväxt och sysselsättning i alla delar av landet, leda till förbättrad transportkvalitet, öka infrastrukturens miljöanpassning, minska störningarna från trafikbuller samt utformas med utgångspunkt från högsta ambition för trafiksäkerheten. Regeringen kommer att lämna ett samlat förslag till riksdagen om den framtida trafikpolitiken. Inriktningen är att åstadkomma ett miljöanpassat transportsystem som främjar välfärd och tillväxt.

Åtgärder genomförs och preciseras inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 24 101 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 26 669 miljoner kronor och för år 2000 till 27 262 miljoner kronor.

Utgiftsområde 23: Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utgiftsområdet omfattar jordbruk och trädgårdsnäring, fiske, rennäring, djurskydd och djurhälsovård, livsmedelskontroll, viss utbildning och forskning samt skogsnäring.

De viktigaste målen för utgiftsområdet är att tillämpa EU:s gemensamma jordbrukspolitik, att verka för en reformering av denna i riktning mot en mer marknadsorienterad och konsumentvänlig politik som underlättar EU:s utvidgning, att stärka konsumentperspektivet och verka för en rationell produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet, att värna natur- och kulturmiljön och att utveckla livsmedelsproduktionen för ökad sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt.

För år 1998 föreslås att sammanlagt 13 726 miljoner kronor anslås för utgiftsområdet. Två tredjedelar av utgifterna finansieras från EG-budgeten. Merparten av EG-stödet, omkring 6 850 miljoner kronor, avser obligatoriska åtgärder såsom areal-sättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade frivilliga stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 bl.a:

- utökat miljöprogram för jordbruket
- ökade resurser till fiskevården

- utökning av antalet utbildningsplatser vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 13 726 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 13 792 miljoner kronor och för år 2000 till 13 861 miljoner kronor.

Utgiftsområde 24: Näringsliv

Utgiftsområdet omfattar näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande, kooperativa frågor samt konsumentfrågor.

De viktigaste målen inom utgiftsområdet är:

- att bidra till att stärka näringslivets tillväxt och internationella konkurrenskraft
- att konsumenterna skall ha en stark ställning på marknaden och att deras intressen tillgodoses
- att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling genom att utveckla sådana konsumtions- och produktionsmönster som minskar påfrestningarna på miljön.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998:

- insatser för att stimulera nyetablering av företag samt expansion av främst små och medelstora företag
- fortsatta åtgärder för att utveckla turistnäringen.
- fortsatta insatser för att främja främst små och medelstora företags export
- att konkretisera miljömålet inom konsumentpolitiken
- att stärka konsumenternas ställning som marknadsaktörer i Sverige och i EU.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 2 698 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 2 590 miljoner kronor och för år 2000 till 2 572 miljoner kronor.

Utgiftsområde 25: Allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting. Bidragen syftar till att så långt det är möjligt skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommunerna och

landstingen att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter.

För att förbättra sysselsättningsutvecklingen i kommunsektorn och värna skola, vård och omsorg föreslog regeringen i 1997 års ekonomiska vårproposition att utgiftsområdet skulle tillföras 4 000 miljoner kronor för år 1997 och aviserade ytterligare 4 000 miljoner kronor från och med år 1998. För år 1998 föreslår regeringen i denna proposition att 100 miljoner kronor av dessa engångsvis tillförs utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar under anslaget B 4 *Kommunersättningar vid flyktmottagande*.

Regeringen anser vidare att det finns samhällsekonomiska förutsättningar att därutöver öka tillskottet till kommunerna och landstingen efter år 1998. År 1999 ökas tillskottet med 4 000 miljoner kronor och med ytterligare 4 000 miljoner kronor år 2000. Tillskottet uppgår därmed till 12 000 miljoner kronor år 1999 och 16 000 miljoner kronor år 2000. Regeringen återkommer i nästa års ekonomiska vårproposition när det gäller hur de ökade tillskotten för åren 1999 och 2000 bör tillföras kommunsektorn.

Regeringen uttalade hösten 1996 att den är beredd att utfärda ett s.k. återbetalningsskydd på upp till 2 600 miljoner kronor, med anledning av regeringens beslut att räkna upp de preliminära skatteinkomsterna för år 1997. I denna proposition avsätts 2 600 miljoner för att år 1999 finansiera detta skydd, dvs. ytterligare 300 miljoner kronor jämfört med beräkningen i den ekonomiska vårpropositionen.

Därutöver påverkas nivån på utgiftsområdet av regleringar av statliga åtgärder som har kommunal-ekonomiska effekter.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 93 049 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 100 288 miljoner kronor och för år 2000 till 101 848 miljoner kronor.

Utgiftsområde 26: Statsskuldräntor m.m.

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntorna på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Även beräkningsposten minskning av anslagsbehållningar tillhör utgiftsområdet men dessa utgifter redovisas separat. Utgiftsområdet statsskuldräntor m.m. ingår inte i utgiftstaket.

Utgifterna för statsskuldräntan bestäms av ett antal faktorer så som:

- Storleken på statsskulden vid periodens början
- Lånebehovets utveckling
- Riksgäldskontorets upplåningsteknik

En mer ingående redovisning av statsskuldräntorna lämnas i volym 2, under utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 109 125 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 98 235 miljoner kronor och för år 2000 till 93 410 miljoner kronor.

Utgiftsområde 27: Avgiften till Europeiska Gemenskapen

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till EU-budgeten i enlighet med Europeiska unionens fördrag. Utgifterna för år 1998 beräknas enligt kommissionens budgetförslag. Avgiften kan under året förändras till följd av faktisk uppbörd avseende tullar och importavgifter, utfallet av EU-budgeten tidigare år, tilläggsbudgetar på gemenskapsnivå, valutakurs samt andra korrigeringar av avgiften.

Återbetalning av delar av avgiften enligt den s.k. infasningsöverenskommelsen budgeteras under inkomstitel 7111 *Återbetalning avseende avgiften till gemenskapsbudgeten*.

Utgiftsområdet beräknas för år 1998 till 19 645 miljoner kronor. Avgiften har reviderats i förhållande till de beräkningar som presenterades i den ekonomiska vårpropositionen. Förändringarna föranleds till större delen av justering av antagandena för utvecklingen av tullar och importavgifter, men även av justering av antagandena för utveckling av mervärdesskattebas och bruttonationalinkomst samt med hänsyn till Europeiska kommissionens budgetförslag för år 1998.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1998 till 19 645 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 20 320 miljoner kronor och för år 2000 20 982 miljoner kronor.

Socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten

Vid sidan av statsbudgeten finns den allmänna tilläggspensionen (ATP), delpensionen samt arbetskadeförsäkringen.

Med anledning av lagen (1996:1059) om statsbudgeten aviserades i 1997 års ekonomiska vårproposition en översyn av nuvarande fonder inom respektive departementsområde. Regeringen gör bedömningen att principerna om bruttoredovisning i lagen om statsbudgeten även skall gälla för de delar av socialförsäkringssektorn som ligger vid sidan av statsbudgeten. Denna bedömning görs med förbehåll för eventuella juridisk-tekniska komplikationer. Detta kan föranleda regeringen att göra en ny bedömning. Regeringen bereder nu frågan om hur princi-

perna om bruttoredovisning skall tillämpas på de delar av socialförsäkringssektorn som ligger vid sidan av statsbudgeten. Regeringen avser att återkomma och redovisa sina bedömningar och förslag i dessa frågor i den aviserade propositionen om socialförsäkringsadministration.

Ramen för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten föreslås för år 1998 till 132 744 miljoner kronor och beräknas för år 1999 till 137 928 miljoner kronor och för år 2000 till 144 351 miljoner kronor.

4.6 Lån för myndigheters investeringar i anläggningstillgångar och myndigheters krediter i Riksgäldskontoret

Regeringens förslag:

Regeringen får för budgetåret 1998 besluta om lån i Riksgäldskontoret för myndigheters investeringar i anläggningstillgångar intill ett sammanlagt belopp av 15 700 miljoner kronor.

Vidare får regeringen för budgetåret 1998 besluta om krediter för myndigheters räntekonton i Riksgäldskontoret intill ett sammanlagt belopp av 13 400 miljoner kronor.

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall riksdagen årligen fastställa en total låneram i Riksgäldskontoret för myndigheters investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet (20 §). Vidare skall riksdagen årligen fastställa en total kreditram i Riksgäldskontoret för myndigheternas finansiering av behov av rörelsekapital (21§).

Lånebemyndigandet för budgetåret 1998

I följande tabell redovisas för varje utgiftsområde dels upptagna lån per den 30 juni 1997, dels låneramar som regeringen tilldelat myndigheterna för innevarande budgetår samt beräknat sammanlagt behov av låneramar för budgetåret 1998. Låneramsbeloppen avser den totala skuld som regeringen via myndigheterna högst får ha i Riksgäldskontoret under det aktuella budgetåret.

TABELL 4.11 LÅNEBEMYNDIGANDET FÖR BUDGETÅRET 1998

MILJONER KRONOR

	UPPTAGNA LÅN 1997-06-30	TILDELADE LÅNERAMAR 1997	LÅNE- RAMAR 1998
U01 Rikets styrelse	135,0	285,5	410,6
U02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	83,3	156,9	116,7
U03 Skatteförvaltning och uppbörd	605,9	865,0	865,0
U04 Rättsväsendet	1 650,5	2 640,8	2 651,9
U05 Utrikesförvaltning och intern samverkan	150,5	261,8	261,8
U06 Totalförsvaret	1 444,6	2 218,1	2 713,7
U07 Internationellt bistånd	57,5	62,0	62,0
U08 Invandrare och flyktingar	18,5	39,4	53,5
U09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	77,0	161,1	201,6
U010 Ekon. trygghet vid sjukdom och handikapp	484,0	1 086,0	1 086,0
U014 Arbetsmarknad och arbetsliv	359,5	726,2	724,7
U016 Utbildning och universitetsforskning	2 372,6	3 870,5	4 348,3
U017 Kultur, medier, trossamfund och fritid	133,4	323,2	337,9
U018 Samhällsplanering, bostadsförsörjning	253,4	376,6	334,2
U019 Regional utjämning och utveckling	1,2	1,6	1,6
U020 Allmän miljö- och naturvård	30,9	51,1	55,1
U021 Energi	-	-	10,0
U022 Kommunikationer	91,6	181,4	159,0
U023 Jord- och skogsbruk fiske med anslutande näringar	454,2	687,5	639,5
U024 Näringsliv	85,6	217,5	199,5
Till regeringens disposition		487,7	467,4
Summa	8 489,2	14 700	15 700

Förklaring till förändringar

Regeringen beräknar för budgetåret 1998 det samlade lånebeloppet till 15 700 miljoner kronor. Av beloppet beräknas 467,4 miljoner kronor ställas till regeringens disposition för att möta oförutsedda behov. Ökningen av låneramen kan främst härledas till utgiftsområde 16 och kan förklaras av de stora satsningar som regeringen gör inom området. Även inom utgiftsområde 6 föreligger en relativt stor ökning.

Som riksdagen tidigare påpekat (1996/97:FiU1), föreligger fortfarande en relativt stor skillnad mellan begärd låneram och faktiskt utnyttjad låneram. Regeringen kan konstatera att så är fallet även i år. Re-

geringen kommer att göra en översyn av beräkningsmetoderna för låneramarna för myndigheternas investeringar i anläggningstillgångar för att därigenom få ett bättre underlag för bedömning av den totala låneramen.

Bemyndigande för total kreditram 1998

Myndigheterna placerar tillfällig öveskottslikviditet och finansierar tillfälliga likviditetsunderskott i Riksgäldskontoret. Myndigheterna har för detta ändamål ett räntekonto med kredit i Riksgäldskontoret. Normalt uppgår räntekontokrediterna till 10% av myndigheternas omslutning.

I följande tabell redovisas för varje utgiftsområde beräknat sammanlagt kreditbehov för budgetåret 1998.

Det totala beräknade kreditbehovet ökar något. Utnyttjandet av krediterna är dock sällan så stort som beräkningarna påvisar. En översyn kommer därför även att göras av beräkningsmetoden för fastställande av räntekontokrediterna.

TABELL 4.12 KREDITBEHOV FÖR BUDGETÅRET 1998

MILJONER KRONOR

	KREDITRAM 1997	KREDITBEHOV 1998
U01 Rikets styrelse	291,8	296,5
U02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	235,0	238,5
U03 Skatteförvaltning och uppörd	701,3	685,7
U04 Rättsväsende	1 792,6	1 826,7
U05 Utrikesförvaltning och intern samverkan	167,0	167,0
U06 Totalförsvaret	5 122,0	5 354,3
U07 Internationellt bistånd	41,2	41,2
U08 Invandrare och flyktingar	51,1	52,0
U09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	206,3	216,4
U010 Ekon. trygghet vid sjukdom och handikapp	56,9	72,5
U014 Arbetsmarknad och arbetsliv	469,8	468,5
U016 Utbildning och universitetsforskning	753,5	855,9
U017 Kultur, medier och trossamfund och fritid	142,1	155,1
U018 Samhällsplanering, bostadsförsörjning	234,9	221,0
U019 Regional utjämning och utveckling	3,1	3,1
U020 Allmän miljö- och naturvård	64,5	56,2
U021 Energi		12,1
U022 Kommunikationer	2 157,1	2 196,3
U023 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	299,0	252,4
U024 Näringsliv	116,6	109,9
Till regeringens disposition	94,2	118,6
Summa	13 000	13 400

Sammanställning av övrig utlåning och krediter

Nedan presenteras en översikt av övrig utlåning och krediter som riksdagen har beslutat. Syftet är att ge en så komplett bild som möjligt av myndigheternas finansiering i Riksgäldskontoret.

TABELL 4.13 ÖVRIG UTLÅNING OCH KREDITER

MILJONER KRONOR

UTLÅNING	STÄLLNING 1997-06-30	TOTAL RAM 1998
<i>Långfristiga lån</i>		
Banverket	7 085	10 311
Fortifikationsverket, inv. i mark m.m.	1 605	4 000
Luftfartsverket	1 514	3 500
Statens Fastighetsverk	3 740	7 000
Statens Järnvägar	1 450	1 100
Vägverket	1 345	3 900
Svenska Kraftnät	2 500	2 500
Bankstödsområdet	1 000	1 000
Statliga bolag	10 076	41 400
Investeringslån till myndigheter	8 675	15 700
<i>Kortfristiga krediter</i>		
Centrala Studiestödsnämnden	54 939	75 000
FMV utstående förskott finansiering rörelse kap	13 763	18 000
	5 833	16 000
Exportkreditnämnden	744	Obegränsad
Lönegarantifonden	1 665	1 665
RGK garantiverksamhet	0	Obegränsad
BKN garantiverksamhet	0	Obegränsad
Räntekonton med kredit	232	13 400
Särskilt räntekonto		
RSV (Kommunernas skatte- utjämningskonto)	188	Obegränsad
Jordbruksverket	98	5 500

Luftfartsverkets och Svenska kraftnäts låneram för år 1998 anger verkens låneram både för upplåning på marknaden och i Riksgäldskontoret. Vad gäller de statliga bolagens upplåning i Riksgäldskontoret beräknas den totala ramen för år 1998 inte utnyttjas. CSN har en total fodran på studielånstagare uppgående till 96 100 miljoner kronor (dec.-96). Skillnaden mellan detta belopp och CSN:s upplåning i Riksgäldskontoret beror på att utlåningen till studielånstagare före år 1989 anslagsfinansierades.

Ställningen per den 30 juni 1997 vad gäller de kortfristiga krediterna kan i vissa fall vara missvisande då rörelserna under året kan vara stora. Ett exempel är det särskilda räntekonto som Jordbruksverket har för förskottering av EU-medel. Vissa utbetalningar uppgår till flera miljarder kronor att jämföra med ställningen den 30 juni på 98 miljoner kronor. Det bör även observeras att det belopp som anges för räntekonton med kredit ej är ett nettobelopp, dvs. inlåning minus utlåning. Beloppet anger den kredit som utnyttjas. Flertalet myndigheter ligger dock med inlåning på räntekontot.

Någon summering av den totala låne- och kreditmöjligheten i Riksgäldskontoret är ej meningsfull då vissa av krediterna är obegränsade.

4.7 Redovisning av beställningsbemyndiganden

Hanteringen av beställningsbemyndiganden och andra utfästelser som medför utgifter efter år 1998 har förbättrats och getts en mer enhetlig form. Behovet av bemyndiganden redovisas under egen rubrik i anslags- och myndighetsavsnitten. Nedan görs en sammanfattning per utgiftsområde av åtaganden och utfästelser som kräver bemyndiganden.

TABELL 4.14 SAMMANFATTANDE REDOVISNING AV BESTÄLLNINGSBEMYNDIGANDEN

MILJONER KRONOR

UTGIFTSOMRÅDE	UTNYTTJAT OCH PRO- GNOSTICERAT T.O.M. 1997	BEGÄRT FÖR 1998	TOTAL BE- MYNDI- GANDERAM
6 Totalförsvaret	61 470	24 715	86 185
7 Internationellt bistånd	0	810	810
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	140	150	290
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-	395 ¹	395
16 Utbildning och universitets forskning	1 740	3 029	4 769
17 Kultur, medier, tros- samfund och fritid	23	38	61
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	144	2 000	2 144
20 Allmän miljö- och naturvård	0	60	60
21 Energi	130	2 680	2 810
22 Kommunikationer	173	365	538
24 Näringsliv	1 260	1 968	3 228
Summa	65 080	36 210	101 290

1. I beloppet ingår både tidigare medgivna och nya bemyndiganden.

Samtliga siffror i tabellen avser beställningar och andra utfästelser som medför utgifter efter år 1998, dvs. de får anslagspåverkan från och med år 1999. Kolumn 2 avser lagda och prognosticerade beställningar t.o.m år 1997, kolumn 3 avser nya beställningar som skall göras under år 1998 och kolumn 4 avser den totala bemyndiganderam som krävs för att täcka summan av redan lagda och nya beställningar som medför utgifter efter år 1998.

Sammanställningen visar att det framtida behovet av anslag för att täcka gjorda beställningar och andra

utfästelser t.o.m. år 1997 uppgår till 65,1 miljarder kronor medan behovet för att täcka nya beställningar och andra utfästelser under år 1998 uppgår till 36,2 miljarder kronor. Det totala behovet av anslag för att infria gjorda åtaganden som förfaller fr.o.m. år 1999 uppgår därmed till 101,3 miljarder kronor.

Beställningar av försvarsmateriel och annan utrustning till Försvarsmakten utgör den helt dominerande posten på utgiftsområde 6 och detta utgiftsområde svarar för 86 procent av det totala åtagandet. På utgiftsområde 16 utgörs åtagandet av beställningar knutna till flera forskningsrådsanslag. På utgiftsområde 18 utgör två miljarder åtaganden avseende lokala investeringsprogram för hållbar utveckling. På utgiftsområde 21 handlar det huvudsakligen om utfästelser om bidrag för minskad elanvändning, investeringar och ny energiteknik. Åtagandet på utgiftsområde 24 avser stöd till teknisk forskning och utveckling samt stöd till rymdverksamhet.

Tabellen inrymmer bemyndiganden som begärs i budgetpropositionen och som är beloppsbestämda. Även i tidigare propositioner begärda beloppsbestämda bemyndiganden finns med. Därutöver begär regeringen bemyndiganden på ett par utgiftsområden där belopp ej kan anges. Detta gäller utgiftsområde 7 avseende utfästelser och åtaganden i det internationella utvecklingssamarbetet samt utgiftsområde 27 avseende åtaganden som följer av EU-budgeten för år 1998.

Vissa brister finns i redovisningen av beställningsbemyndiganden. Främst gäller det redovisning av hittills lagda beställningar och andra utfästelser där uppgifter saknas på några områden. I vissa fall inkluderas dessa belopp i kolumn 3 som avser nya beställningar som skall göras under år 1998. Dessa brister avses åtgärdas inför kommande redovisningar.

4.8 Budgeteffekter av förändrade skatteregler

Den inkomstberäkning som redovisas i avsnitt 4.4.2 baseras förutom på bedömningar av den ekonomiska utvecklingen m.m. även på de förändringar i skatte- och avgiftsregler som presenteras i denna proposition. Utöver dessa förslag lämnar regeringen i anslutning till budgetpropositionen särskilda propositioner, som har inverkan på statsbudgeten för år 1998. I detta avsnitt ges en separat redovisning av de olika förslagens budgeteffekter. En mer utförlig beskrivning lämnas i avsnitt 8.8.

Budgeteffekterna för åren 1998-2000 redovisas i tabell 4.15. Först anges den periodiserade nettoeffekten (räknat på helår) som beskriver den statistiskt beräknade effekten av åtgärden. För exempelvis en förändring av arbetsgivaravgifterna utgörs brutto-

effekten av avgiftsförändringen beräknad på en oförändrad lönesumma.

Därefter redovisas i tabellen kalenderårseffekterna för statsbudgeten och för den offentliga sektorn i kassamässiga termer. Detta innebär att olika slag av uppbördsförskjutningar i skatte- och avgiftsuttaget har beaktats. Därigenom kan effekten för ett enskilt år inkludera flöden av skatter och avgifter som avser inkomster från ett tidigare år. Vid bedömningen har hänsyn också tagits till olika slag av indirekta effekter på andra skattebaser och på offentliga utgifter. Exempelvis ger en förändring av arbetsgivaravgifterna effekter på löner, vinster och priser och därigenom påverkas underlaget för inkomstskatter och socialavgifter. De senare effekterna uppkommer med viss tidsfördröjning.

Vid redovisningen av effekterna på statsbudgeten bör i princip nettoeffekten fördelas på berörda inkomst- och utgiftstitlar med hänsynstagande till de indirekta effekterna. De indirekta effekterna är dock i normalfallet förhållandevis små. Som en förenkling har därför i denna redovisning hela effekten hänförs till den inkomstitel regelförändringen primärt avser. För den detaljerade redovisningen ger detta en viss misstämning men effekterna på statsbudgetens saldo blir korrekta.

För en del förslag gäller att effekterna för statsbudgeten avviker från de för den konsoliderade offentliga sektorn. Avvikelserna beror på indirekta effekter på sådana skatter och avgifter som tillfaller kommunerna och/eller socialförsäkringssektorn.

Slutligen redovisas också varaktiga effekter för offentliga sektorn av de olika förslagen. Avvikelser mellan varaktiga effekter och olika årseffekter beror bl.a. på fördröjd övervältring av vissa skatter på andra skattebaser. I vissa fall sker övervältringen förhållandevis snabbt, medan den i andra fall förutsätts ske med en betydande tidsfördröjning.

Med undantag för justeringarna av förmögenhetsskatten avses de olika förslagen gälla fr.o.m. inkomståret 1998.

Förslag i budgetpropositionen

Förslagen till en *förändrad struktur på socialavgifterna* innebär i princip en budgetneutral omläggning av de allmänna egenavgifterna och socialavgifterna. Som en konsekvens av de olika avgiftsförändringarna görs emellertid en uppjustering av den särskilda löneskatten på förvärvsinkomster och på pensionskostnader, liksom av de särskilda löneskatterna på grupplivförsäkringar m.m. Detta beräknas ge en varaktig budgetförstärkning på 0,20 miljarder kronor.

I anslutning till att sjuklöneperioden för arbetsgivare begränsas *höjs arbetsgivaravgifterna* med 0,11 procentenheter från den 1 januari 1998 och med ytterligare 0,03 procentenheter från den 1 januari 1999. Den varaktiga budgetförstärkningen beräknas till 0,5 miljarder kronor.

Förslaget om *höjning av det s.k. reseavdraget* från 13 till 15 kronor beräknas ge en försvagning av de offentliga finanserna på 0,5 miljarder kronor. *Höjningen av avdragsbegränsningen* för resekostnader från 6000 kronor till 7000 kronor beräknas ge en förstärkning av de offentliga finanserna på 0,33 miljarder kronor.

De olika *justeringarna i förmögenhetsskatten* beräknas sammantaget ge en budgetförstärkning på 0,17 miljarder kronor. Därav är ca en miljard kronor hänförligt till en regeländring som innebär att innehav av aktier som var registrerade på den s.k. A-listan den 29 maj 1997 även fortsättningsvis är skattepliktiga. Utvidgningen av det s.k. huvuddelägarbegreppet medför en budgetförsvagning på 0,4 miljarder kronor och reduktionen av den skattepliktiga andelen från 100 till 80 procent ger en budgetförsvagning på 0,42 miljarder kronor.

Förslaget om en tidsmässig *förlängning av det s.k. ROT-avdraget* beräknas ge en bruttobudgetförsvagning för inkomståret 1999 på 1,0 miljarder kronor. En resterande budgetförsvagning om 0,5 miljarder kronor uppkommer inkomståret 2000.

Förslag i andra propositioner

I anslutning till budgetpropositionen avser regeringen att lämna en särskild proposition som beräknas påverka inkomsterna för 1998. I proposition 1997/98:12 *Vägavgift för vissa tunga fordon* kommer att lämnas förslag om införande av vägavgifter och nedsättning av fordonskatten för vissa tunga fordon. Nedsättningen av fordonskatten beräknas ge en varaktig budgetförsvagning på 0,45 miljarder kronor. Införandet av vägavgift beräknas ge en budgetförstärkning på 0,50 miljarder kronor.

TABELL 4.15 BUDGETEFFEKTER AV ÅTGÄRDER PÅ SKATTE- OCH AVGIFTSOMRÅDET
Brutto- och varaktiga nettoeffekter samt kassamässiga effekter för staten och offentliga sektorn

MILJARDER KRONOR	INKOMSTTITEL	BRUTTO-EFFEKT	STATEN			OFFENTLIG SEKTOR			VARAKTIG NETTOEFFEKT	
			1998	1999	2000	1998	1999	2000		
A. Förslag i budgetpropositionen										
	Höjd särskild löneskatt m.m.	1291, 1123	0,41	0,3	0,33	0,33	0,21	0,23	0,23	0,20
	Höjda arbetsgivaravgifter m.m. ¹		1,07	0,61	0,83	0,85	0,4	0,56	0,56	0,50
	Höjt reseavdrag från 13 till 15 kronor	1111	-0,5	0,03	-0,06	-0,6	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5
	Höjd avdragsgräns till 7000 kronor	1111	0,33	0,03	0,05	0,57	0,33	0,33	0,33	0,33
	Justeringar i förmögenhetsskatten	1321	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17	0,17
	varav utvidgad skatteplikt A-aktier		0,99	0,99	0,99	0,99	0,99	0,99	0,99	0,99
	varav utvidgat huvuddelägarbegrepp		-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
	varav sänkt värdering aktier till 80 %		-0,42	-0,42	-0,42	-0,42	-0,42	-0,42	-0,42	-0,42
	Förlängt ROT-avdrag till 981231	1111, 1121 ²	-1,5	0	-1,0	-0,5	0	-1,0	-0,5	-0,08
	Summa förslag		-0,02	1,14	0,32	0,82	0,71	-0,21	0,29	0,62
B. Förslag i annan proposition										
	Vägavgifter (prop. 1997/98:12)		0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02
	varav fordonskatt	1461	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
	varav vägavgift	2533	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

1. Förslaget berör inkomsttitlarna 1211, 1221, 1251, 1253, 1261, 1262 och 1281.

2. Skattereduktionsbeloppet påverkar dessa titlar.

Källa: Finansdepartementet

4.9 Bemyndigande för ramanslag

Regeringens förslag:

Regeringen bemyndigas att under budgetåret 1998 besluta att ett ramanslag som inte avser förvaltningsändamål får överskridas om

1. ett riksdagsbeslut om anslag på tilläggsbudget inte hinner inväntas,
2. överskridandet ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten.

Enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen med riksdagens bemyndigande besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget skall uppfyllas.

Ett beslut av regeringen att överskrida ett ramanslag enligt 6 § andra stycket förutsätter således även ett särskilt bemyndigande av riksdagen. Ett sådant bemyndigande begärs för ett budgetår i sänder.

Enligt regeringens bedömning bör oundvikliga utgiftsökningar i förhållande till anvisat anslag i de flesta fall kunna rymmas inom den högsta tillåtna anslagskrediten på 10 procent som regleras i 6 § första stycket budgetlagen.

I fråga om ramanslag som används för förvaltningsändamål är det nästan aldrig aktuellt att överskrida ramanslag mer än vad som ryms inom den tillåtna högsta anslagskrediten. Något särskilt bemyndigande att besluta om överskridande av ett ramanslag som anvisats för förvaltningsändamål behöver regeringen därför inte inhämta. Vid behov kommer ytterligare medel att begäras på tilläggsbudget. I avvaktan på riksdagsbeslut om ytterligare medel kan likviditetsbehovet undantagsvis behöva klaras genom att regeringen tillfälligt utökar myndighetens kredit på räntekontot inom ramen för den av riksdagen beslutade samlade kreditramen.

När det däremot gäller ramanslag som anvisats för regelstyrd verksamhet, icke påverkbara EU-relaterade utgifter och infriande av garantier samt oförutsedda utgifter kan så stora förändringar inträffa att utgifterna inte ryms inom den högsta tillåtna anslagskrediten. Förändringarna kan dessutom inträffa snabbt och betalningarna kan behöva göras utan dröjsmål.

I fråga om anslag av detta slag avser regeringen i första hand att återkomma till riksdagen med förslag om anslag på tilläggsbudget. Om emellertid ett tilläggsanslag inte hinner anvisas bör regeringen bemyndigas besluta om överskridande när de övriga förutsättningar som anges i 6 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda. Överskridandet får dock inte vara större än att det ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten. Enligt regeringens bedömning kommer det endast undantagsvis att bli nödvändigt att utnyttja denna möjlighet till överskridande. Under budgetåret 1997 har regeringen hittills behövt utnyttja motsvarande bemyndigande endast vid ett tillfälle. Detta avsåg det regelstyrda anslaget F7. *Diverse kostnader för rättsväsendet* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

I anslutning till anslaget A1. *Räntor på statsskulden* under utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. återkommer regeringen på annan plats i denna proposition med förslag till den befogenhet som behövs för att vid behov kunna överskrida detta anslag.

En redovisning av hur bemyndigandet att överskrida ramanslag har utnyttjats samt hur detta har finansierats avses ingå i de utfallsredovisningar som regeringen framöver skall lämna riksdagen.

Appendix till avsnitt 4

A:1 Periodiserade och kassamässiga skatter 1996-1998.

Redovisningen av inkomsterna på statsbudgeten är kassamässig. Detta innebär att det är de under budgetåret inbetalda skatterna och avgifterna som redovisas. Nivån på dessa skatter skiljer sig från de skatter som debiteras eller avser ett visst inkomstår, periodiserade skatter. För vissa skatter är dessa skillnader stora medan de är små för andra. Arbetsgivaravgifter, mervärdesskatt och punktskatter är exempel på skatter för vilka avvikelserna är små. För dessa skatter förklaras skillnaden till största delen av att uppbörden sker med en månads eftersläpning. De arbetsgivaravgifter som redovisas för budgetåret 1998 avser således avgifter på löner som betalats från december 1997 till och med november 1998.

Inkomstskatterna för fysiska och juridiska personer är exempel på skatter där avvikelserna mellan de kassamässiga och periodiserade skatterna ofta är stora. Detta förklaras främst av det samordnade uppbördssystemet, som innebär att uppbörden av de preliminära skatterna avser att täcka ett flertal olika skatter såsom kommunal och statlig inkomstskatt, allmänna egenavgifter, fastighetsskatt, förmögenhets-skatt m.fl. andra skatter. Inkomstskatttitlarna är därför mer att likna vid ett uppsamlingskonto med både in- och utbetalningar. Exempel på utbetalningar är utbetalning av kommunalskatter, överskjutande skatt samt s.k. omföringar. Omföringar innebär att de skatter som egentligen skall redovisas under en annan inkomsttitel, men som ingår i den samordnade uppbörden, omförs till sin rätta titel. Skattebeloppet fastställs i samband med taxeringen och omföringen sker med två års eftersläpning. Kommunalskatt och allmänna egenavgifter omförs dock med preliminära belopp löpande under året samt med en slutavräkning två år senare. Inbetalningarna till inkomsttiteln utgörs av preliminärskatt, kvars-katt och fyllnadsinbetalningar.

Konstruktionen av titlarna fysiska och juridiska personers inkomstskatt medför ibland stora sväng-

ningar i nettot på titeln. Effekterna av 1996 års allmänna fastighetstaxering samt höjningen av fastighetsskatten från 1,5 till 1,7 procentenheter av taxeringsvärdet påverkar inkomsttiteln fastighetsskatt först år 1998, då skatten omförs från inkomsttitlarna fysiska och juridiska personers inkomstskatt. Detta gör det svårt dels att följa hur de enskilda skatterna och avgifterna utvecklas över tiden, dels att koppla skatterna och avgifterna till de ekonomiska faktorer som styr utvecklingen av skattebaserna. För att undvika dessa problem redovisas i tabell A:1 både periodiserade och kassamässiga skatter för åren 1996-1998. Periodiseringen har enbart gjorts för de skatter och avgifter som redovisas under huvudgruppen skatter och avser endast de större inkomsttitlarna.

Den statliga inkomstskatten på förvärvsinkomster beräknas år 1998 uppgå till 31 miljarder kronor. Den relativt kraftiga ökningen under de två senaste åren förklaras dels av stora löneökningar, dels av en låg inflation som begränsar uppräkningsgränsen för den statliga inkomstskatten. Skatten på kapitalinkomster beräknas minska mellan åren 1996 och 1997. De stora skatteinkomsterna år 1996 förklaras bland annat av stora försäljningar av andelar i allmansfonder. Övrigposten utgörs av restförda skatter och skattereduktion för byggnadsreparationer. De totala inkomstskatterna inklusive kommunal- och kapital-skatter, men exklusive den frivilliga delen av kyrkoskatten och allmänna egenavgifter, beräknas år 1998 uppgå till 327 miljarder kronor eller till knappt 18 procent av BNP.

Intäkterna av bolagsskatten ökar med 3-4 miljarder kronor per år vilket förklaras av ökade vinster hos företagen. Nedgången i skatten på pensionsmedel beror främst av den sjunkande statslåneräntan vilken reducerar skattebasen. Övrigposten består av restförda skatter, skattereduktioner samt andra mindre inkomster.

Socialavgifterna uppgår år 1998 till 213 miljarder kronor eller 18 procent av BNP. Arbetsgivaravgifterna är direkt kopplade till löner och sysselsättning.

TABELL A:1 PERIODISERADE OCH KASSAMÄSSIGA SKATTER INKOMSTÅREN 1996-1998

MILJARDER KRONOR

		PERIODISERADE SKATTER			KASSAMÄSSIGA SKATTER		
		1996	1997	1998	1996	1997	1998
1000	Totala skatter	548,6	560,7	598,8	549,1	572,8	602,0
<i>1100</i>	<i>Inkomstskatter</i>	<i>87,1</i>	<i>80,5</i>	<i>88,0</i>	<i>90,2</i>	<i>107,8</i>	<i>98,8</i>
<i>1111</i>	<i>Fysiska personers inkomstskatt</i>	<i>28,4</i>	<i>25,6</i>	<i>30,2</i>	<i>19,5</i>	<i>35,9</i>	<i>34,1</i>
	Inkomstskatt	26,0	28,4	31,0			
	Kapital	3,8	-0,7	1,7			
	Skatt	21,3	15,0	16,9			
	Reduktion	-17,4	-15,7	-15,1			
	Övrigt	-1,5	-2,1	-2,6			
<i>1121</i>	<i>Juridiska personers inkomstskatt</i>	<i>48,8</i>	<i>50,4</i>	<i>51,0</i>	<i>60,8</i>	<i>67,3</i>	<i>57,9</i>
	Förvärvsinkomster	37,3	41,7	44,4			
	Pensionsmedel	13,7	11,2	8,5			
	Övrigt	-2,1	-2,5	-1,9			
<i>1200</i>	<i>Socialavgifter</i>	<i>181,9</i>	<i>195,1</i>	<i>212,6</i>	<i>183,6</i>	<i>193,6</i>	<i>208,8</i>
	Inkomster	284,8	301,1	322,6	286,9	299,6	319,1
	Arbetsgivaravgift	230,6	238,0	248,8	230,7	236,8	247,8
	Allmänna egenavgifter	37,5	46,4	56,0	37,2	46,2	55,2
	Egenföretagaravgift	5,5	5,0	4,6	5,4	6,0	4,7
	Särskild löneskatt	11,1	11,7	13,2	13,6	10,6	11,3
	Utgifter	102,8	106,1	110,1	103,2	106,0	110,3
<i>1300</i>	<i>Skatt på egendom</i>	<i>33,4</i>	<i>36,0</i>	<i>38,6</i>	<i>22,1</i>	<i>22,8</i>	<i>35,1</i>
1310	Fastighetsskatt	24,2	27,5	28,4	14,9	15,3	24,2
1320	Förmögenhetsskatt	5,1	4,4	4,5	3,1	3,6	5,1
1340	Övrig skatt på egendom	4,0	4,0	5,7	4,0	4,0	5,7
<i>1400</i>	<i>Skatt på varor och tjänster</i>	<i>225,2</i>	<i>228,2</i>	<i>238,6</i>	<i>232,3</i>	<i>227,5</i>	<i>238,3</i>
1411	Mervärdesskatt	145,1	149,7	154,9	153,8	148,0	154,9
	varav kommunmoms	22,5	23,1	23,5	22,4	23,1	23,5
1424	Tobaksskatt	7,4	8,3	8,5	7,1	8,4	8,5
1425	Skatt på alkohol	11,9	10,4	10,9	11,5	10,6	10,9
1428	Skatt på energi	46,3	47,2	50,9	45,6	47,2	50,9
1461	Fordonsskatt	5,7	5,8	5,8	5,5	6,3	5,9
	Övrigt 1400	8,9	6,8	7,5	8,7	7,1	7,2
<i>1500</i>	<i>Utjämningsavgift</i>	<i>21,0</i>	<i>21,0</i>	<i>21,0</i>	<i>21,0</i>	<i>21,0</i>	<i>21,0</i>

Källa: Finansdepartementet

Förändringen av egenavgifterna förklaras främst av att avgiftssatsen ökar med 1 procentenhet per år fram till och med år 1998. Därefter är ökningen lägre och följer i huvudsak förändringen.

av lönesumman. Dock är basen för uttaget begränsad till 7,5 basbelopp.

Fastighetsskatten uppgår till drygt 24 miljarder kronor år 1996 och ökar med 3 miljarder kronor år

1997. Denna ökning förklaras till största delen av den växling som skett genom slopad skatt på elektrisk kraft och införd fastighetsskatt på elproduktionsanläggningar. Den fastighetsskatt som redovisas i förslag till statsbudget år 1998 avser den fastighets-skatt som beräknas debiteras för inkomståret 1996.

Den ökning som sker av övrig skatt på egendom år 1998 förklaras av att den tillfälligt halverade stämpel-skatten återgår till sin normala nivå.

Mervärdesskatten är näst arbetsgivaravgifterna den största inkomstposten för staten. För år 1998 beräknas inkomsterna till 155 miljarder kronor varav 23 miljarder kronor avser den skatt som kommunerna betalar. Kommunbetalningarna ger ingen nettoinkomst eftersom kommunerna har kompenserats i särskild ordning via kommunbidragen. Mervärdesskatten exklusive den del som betalas av kommunerna uppgår till 131 miljarder kronor eller till 7 procent av BNP.

Övriga varuskatter beräknas till 84 miljarder kronor år 1998. Ökningen från år 1997 beräknas till 5 miljarder kronor och förklaras i huvudsak av beslutade skatteökningar på energi.

Skillnaden mellan periodiserade och kassamässiga skatter sammanfattas i tabell A:2. För fysiska personers inkomstskatt är differensen positiv år 1996 vilket beror på en kraftig ökning av kapitalskatterna år 1996. Denna ökning påverkar dock inte den kassamässiga inkomstiteln 1996 eftersom de stora fyllnadsbetalningar som gjorts för att täcka slutskatten betalats in under våren 1997. Detta är också en av orsakerna till att differensen är negativ år 1997. Även ökningen av fastighets- och förmögenhetsskatterna år 1996 bidrar till den negativa differensen mellan de periodiserade och kassamässiga inkomsterna. För inkomståret 1998 minskar differenserna vilket också återspeglar sig i mindre ökningar av dessa skatter mellan åren 1997 och 1998.

Differensen för juridiska personers inkomstskatt är negativ för samtliga redovisade år. Detta förklaras huvudsakligen av att de preliminära skatterna för juridiska personer baseras på den slutliga skatten två år innan inkomståret. Så länge som de periodiserade skatterna ökar kommer bolagen att göra fyllnadsbetalningar för att undvika kvarskatt. Vid en snabb konjunkturnedgång faller de periodiserade skatterna snabbt medan företagens skattebetalningar sjunker långsammare eftersom även fyllnadsbetalningar av-

seende föregående års inkomster påverkar inkomsterna.

TABELL A:2 SKILLNAD MELLAN PERIODISERADE OCH KASSAMÄSSIGA SKATTER

MILJARDER KRONOR

		1996	1997	1998
1000	Totala skatter	-0,4	-12,1	-3,2
1100	Inkomstskatter	-3,0	-27,3	-10,8
	1111 Fysiska personers inkomstskatt	8,9	-10,3	-3,9
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	-12,0	-17,0	-6,9
1200	Socialavgifter	-1,7	1,4	3,8
1300	Skatt på egendom	11,3	13,1	3,5
1400	Skatt på varor och tjänster:	-7,0	0,7	0,3
1500	Utjämningsavgift	0,0	0,0	0,0

Källa: Finansdepartementet

För socialavgifterna är avvikelserna mindre beroende på att merparten av avgifterna betalas månadsvis. Detta innebär att differensen för socialavgifterna i princip endast beror på en förskjutning i uppbörden med en månad. Även de indirekta skatterna som redovisas under 1400 – inkomsthuvudgruppen har i normalfallet ganska små differenser. Dessa är i princip att hänföra till uppbördsförskjutningen på en månad. För år 1996 är dock differensen betydligt större och detta förklaras av momsomläggningen 1996. Omläggningen innebar en kassamässig merinkomst som uppgick till knappt en månadsuppbörd.

En positiv respektive en negativ differens mellan periodiserade och kassamässiga inkomster innebär en ökning respektive en minskning av statens fordran av skattemedel gentemot kommun- och socialförsäkringssektorn (AP-fonden) samt privat sektor (fysiska personer och bolag). Är de periodiserade skatterna större än de kassamässiga ökar statens fordran medan det motsatta gäller om de periodiserade skatterna är mindre än de kassamässiga.

De ovan beskrivna skatterna omfattar de inkomster som tillfaller staten och socialförsäkringssektorn. Även om socialavgifterna enbart till en del tillfaller staten sker en bruttoredovisning av samtliga socialavgifter på statsbudgeten. Däremot finns ingen öppen redovisning av den kommunala inkomstskatten på

statsbudgeten. Kommunalskatten som betalas av fysiska personer beräknas för inkomståret 1998 uppgå till 303 miljarder kronor. Av dessa utgör drygt 6 miljarder kronor den frivilliga delen av kyrkoskatten. Den gängse redovisade skattekvoten enligt nationalräkenskapernas definition utgår från de kassamässigt redovisade skatterna. I denna utgörs inkomstskatten av preliminär inkomstskatt avseende 1998, fyllnadsinbetalningar och överskjutande skatt avseende år 1997 och kvarstående skatt avseende åren 1996 och 1997. Kassamässigheten innebär att betalningsförskjutningar även påverkar skattekvoten. En skattekvot som beräknas från de periodiserade skatterna visar istället det skatteuttag som riksdag och kommuner fastställt för ett specifikt år oavsett om betalningen av skatten sker under detta år eller inte. I tabell A:3 redovisas dels den gängse kassamässigt beräknade skattekvoten dels en skattekvot som beräknas utifrån de periodiserade skatterna, varvid den senare visar det egentliga skatteuttaget för respektive inkomstår.

TABELL A:3 PERIODISERAD OCH KASSAMÄSSIG SKATTEKVOT

	1996	1997	1998
Kassamässig skattekvot ¹	54,3	53,8	53,2
Periodiserad skattekvot	53,0	52,4	52,5

1. Enligt nationalräkenskapernas definition
Källa: Finansdepartementet

Den högre kassamässiga skattekvoten 1996 förklaras delvis av förändringen av momsutskriften 1996 medan den högre kvoten 1997 delvis kan förklaras av de stora fyllnadsinbetalningar som gjorts för 1997 avseende 1996 års inkomster. I den periodiserade skattekvoten har den frivilliga delen av kyrkoskatten dragits bort, vilket förklarar 0,3 - 0,4 procentenheter av differensen.

A:2 Ändringar på grund av det nya uppbördssystemet m.m.

I samband med övergången till det nya uppbördssystemet med skattekonto kommer redovisningen på de olika inkomstitlarna att förändras. För närvarande redovisas inbetalda skatter på de olika titlarna. På titeln Mervärdesskatt redovisas exempelvis den inbetalda mervärdesskatten. I samband med införandet av skattekontot kommer istället den debiterade mervärdesskatten, som oftast motsvarar den deklarerade och redovisade skatten på skattedeklarationen, att redovisas som inkomst. Även på titlarna fysiska och juridiska personers inkomstskatt samt socialavgifter kommer debiterade i stället för inbetalda skatter att redovisas.

I de fall de debiterade skatterna överensstämmer med de inbetalda skatterna blir den kassamässiga redovisningen korrekt. Vissa betalningsdifferenser, som kan vara både positiva och negativa, kommer dock att uppkomma. Differenserna delas in i kategorierna anstånd, restföring och övriga.

De negativa betalningsdifferenserna, anstånd och restföring, kommer att redovisas under en ny inkomsthuvudgrupp, 1600 *Betalningsdifferenser*. Övriga betalningsdifferenser kommer att redovisas under fysiska respektive juridiska personers inkomstskatt eftersom den överbetalning av skatt som eventuellt sker i skattekontot kan likställas med nuvarande egna inbetalningar av preliminär skatt samt fyllnadsinbetalningar.

Ovan beskrivna redovisningsordning medför att skatterna totalt, dvs. inkomsttyp 1000, överensstämmer med dagens system. För de enskilda titlarna, fysiska och juridiska personers inkomstskatt, socialavgifter och mervärdesskatt, måste betalningsdifferenserna adderas till inkomstitlarna för att få jämförbarhet bakåt i tiden.

I den beräkning av inkomsterna som har gjorts i förslaget till statsbudget har beräkningen gjorts enligt det gamla systemet. Det har ej funnits möjligheter att göra prognosen enligt det nya systemet. Detta innebär att samtliga titlar där betalningsdifferenser skall redovisas har satts till 0, trots att det i statsbudgetens utfall kommer att finnas belopp redovisade på dessa titlar. På inkomstgruppenivå är prognosen dock kassamässig.

Inkomstiteln 1299 *Avräkning socialavgifter* är ny och på denna titel redovisas en eventuell avstämningsdifferens mellan Riksskatteverket och Riksförsäkringsverket.

Inkomstitel 4132 *Återbetalning av lån avseende såddfinansiering* är ny och läggs upp för återbetalning av lån som tagits av små företag.

Inkomstitel 2523 *Avgift generationsväxling* är ny och här redovisas avgifter för att finansiera den nya arbetsmarknadspolitiska åtgärden generationsväxling.

Följande inkomstitlar används inte längre och tas därför bort.

TABELL A:4 INKOMSTITLAR SOM UPPHÖR

1142	Utskiftningsskatt och ersättningskatt
1143	Bevillningsavgift
1250	Övriga sociala avgifter, netto
1311	Skogsvårdsavgifter
1426	Skatt på vin, nytt namn med undertitlar se vårpropositionen s 36
1427	Skatt på maldrycker, nytt namn med undertitlar, se vårpropositionen s 36
1434	Skatt på viss elektrisk kraft
2125	Inlevererat överskott av åtgärder för att stärka det finansiella systemet
2151	Tipsmedel, ersätts av 2153
2152	Lotterimedel, ersätts av 2153
2318	Ränteinkomster på statens lån till den mindre skeppsfarten
2330	Räntor på bostadslån
2332	Ränteinkomster på lån för bostadsbyggande
2333	Ränteinkomster på lån för bostadsförsörjning för familjer
2334	Räntor på övriga bostadslån
2351	Räntor på energisparlån
2386	Ränteinkomster på lån för allmänna samlingslokaler
2389	Ränteinkomster på lån för inventarier i vissa specialbostäder
3110	Affärsverkens inkomster av försålda fastigheter och maskiner
3124	Statskontorets inkomster av datorer m m
4133	Återbetalning av statens lån till den mindre skeppsfarten
4200	Återbetalning av bostadslån m m
4212	Återbetalning av lån för bostadsbyggande
4213	Återbetalning av lån för bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer
4214	Återbetalning av övriga bostadslån, Boverket
4400	Återbetalning av energisparlån
4411	Återbetalning av energisparlån
4514	Återbetalning av lån för studentkårslokaler
4521	Återbetalning av lån för inventarier i vissa specialbostäder

Källa: Finansdepartementet